

Daniel.

<https://hdl.handle.net/1874/353490>

gfc

6

DANIEL.

TWEEDE DRUK.

TE ROTTERDAM,

BIJ M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1852.

N°. LXXIV.

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij min-geoeffenden; — namelijk: L. DIBBITS, L. MERENS, Predikanten, H. E. VINKE Th. Dr. en Hoogleeraar te Utrecht, J. MOLL Jacobz., Predikant te 's Gravenhage, W. VAN DER LEEUW, Predikant te Amsterdam en R. ADRIANI, J. J. VAN OOSTERZEE Th. Dr., Predikanten te Rotterdam, overeen-

komstig hun ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door een hunner, of door de drukkers dezes, onderteekend is.

M. W. J. Stonen

Het behoort tot de aanbiddelijke wegen der Voorzienigheid, dat zij nu en dan uitmuntende mannen verwekt, om hen tot toonbeelden te stellen van de kracht des geloofs en van uitstekende godsvrucht, en van hen zich als hare werktuigen te bedienen voor de belangen van het rijk der waarheid, tot heil en zegen van duizenden. Onder deze behoort buiten allen twijfel DANIEL. Alles wat wij van hem weten, strekt hem tot eer, en plaatst hem in de rij van hen, die in de Heilige Schrift als voorbeelden voor alle volgende geslachten vermeld zijn. Zijn zijne lotgevallen minder bekend dan die van ABRAHAM, MOZES, DAVID en anderen, gewis mag het nuttig gerekend worden de voornaamste bijzonderheden uit zijn leven te vermelden, en zijn bestaan en gedrag onder verschillende omstandigheden den Christenen van onze dagen aan te prijzen. Dat te doen is het doel van dit boekje, waarin de hier en daar

verstrooide bijzonderheden, welke van DANIEL te vinden zijn in het boek naar hem genoemd, en die zijnen persoon ons doen kennen, bijeenverzameld en tot zulke hoofdpunten gebragt zijn, welke rijke stof van ernstige overweging opleveren, heilzaam voor ieders hart en leven. Weinig, wel is waar, staat er van DANIEL aangeteekend, in vergelijking van zijn langdurig leven en de gewigtige betrekkingen, waarin hij geplaatst was, onder de regering van NEBUCADNEZAR, BELZAZAR en DARIUS. Maar genoeg is dat weinige, om ons dien voortreffelijken man in meer dan één opzigt te leeren kennen als groot in wijsheid en genade bij God en menschen; als een sieraad van zijnen tijd; en als een voorbeeld in geloof en standvastige getrouwheid aan God en zijne dienst, voor alle eeuwen.

Dit boekje zal ons in DANIEL een uitstekend voorbeeld doen kennen, als *godvreezend jongeling*, als *godvruchtig man*, als *vorbidder en vriend zijns volks*, als *dienaar van het godsrijk*, en als *grijsaard bij zijn sterven*.

Moge de lezing en aandachtige bepeinzing van een en ander strekken tot veler opbouwning in kennis, geloof en godzaligheid en tot verhoogde ingenomenheid met die Schriften, welke ons wijs kunnen maken tot zaligheid!

EERSTE HOOFDSTUK.

DANIEL ALS GODVREEZEND JONGELING (1).

In het derde jaar van JOAKIM, den zoon van den godvreezenden JOSIA, begon de bedreiging vervuld te worden, reeds door MOZES aan *Israël* gedaan, en door JEREMIA als haast aanstaande voorspeld, dat het volk uit zijn land verdreven en onder vreemde volken weggevoerd zou worden, als het afviel van den Heer, en zich aan afgoderij overgaf. NEBU-CADNEZAR, de koning van *Babel*, een krijgszuchtig en ondernemend vorst, die alles voor zijne wapenen deed bukken, had reeds de *Egyptenaars* verslagen, en trok daarna op tegen het rijk van *Juda*, dat de bondgenoot was geweest van den Egyptischen koning. Hij belegerde *Jeruzalem* en nam JOAKIM gevangen, doch om hem spoedig weder te ontslaan en op den troon te plaatsen, hoewel in eenen staat van diepe afhankelijkheid, zoodat hij verplicht was jaarlijks schatting te betalen. Van dien tijd af begonnen de 70 jaren der Babylonische ballingschap; want nu reeds werden eenigen naar *Babel* weggevoerd. Deze wegvoering bepaalde zich voornamelijk tot eenigen van de meest aanzienlijke jongelieden, die NEBU-CADNEZAR bij zich wilde houden als gijzelaars, en van welke hij sommigen wilde gebruiken tot vergrooting van zijnen hofstoet en opluistering zijner

(1) Daniel I.

regering. De magtige vorst beval eenige jongelingen uit de koninklijke familie en de rijks grooten te kiezen, die schoon van gedaante en gestalte waren, door aanleg en verkregene kundigheden boven anderen uitmunten, en dus geschikt waren, om verder opgeleid te worden tot het waarnemen van hofdiensten of gewigtige posten en ambten.

Onder deze behoorde nu ook DANIEL. Drie jaren werden bepaald tot hunne onderwijzing in de taal, geleerdheid en zeden der *Chaldeen*; terwijl de wijze van hun onderhoud mede was aangewezen, daar zij van 's konings tafel moesten gespijzigd worden.

Zietdaar DANIEL uit zijn vaderland en van zijne maagschap verwijderd, en gebragt in een vreemd land. Ziet daar hem verstoken van alle gemeenschap aan de openbare godsdienst, beroofd van alle uitwendige middelen tot de vereering van Jehova, geplaatst midden onder afgodendienaars. En toch, hij bleef getrouw aan zijne godsdienst. De geschiedenis meldt ons, dat hij van het begin af zich had voorgenomen, niets te nuttigen van de uitgezochte spijzen, die hem zouden worden voorgezet, omdat daaronder veel zou wezen, dat hij als *Israëliet*, volgens de Mozaïsche spijswetten niet zou mogen gebruiken. Onbeschroomd gaf hij zijn voornemen aan den overste der kamerlingen te kennen. Hij verzocht ontslagen te worden van het gebruik der koninklijke spijzen, en vrijheid te hebben, om zich met moeskruiden en water te voeden. Zouden er

onder hovelingen en ambtenaren van later' tijd, die zich beroemen op eene hoogere verlichting, niet wel gevonden worden, die de naauwgezetheid van DANIEL voor kleingeestigheid en dweeperij verklaard, en met hem den spot zouden gedreven hebben, of op een' hoogen toon het verzoek terstond zouden afgeslagen hebben met te zeggen: „*ik* moet mijne orders volbrengen, en *gij* moet gehoorzamen?” Tot het eerste, spotten met de naauwgezetheid van anderen, was men toen nog niet verlicht genoeg. Maar voor het laatste, weigering des verzoeks, was wel eenige vrees. Doch God gaf DANIEL genade en barmhartigheid voor het aangezigt van den overste der hovelingen. Uit eerbied voor DANIELS beginselen was deze terstond genegen het verzoek intewilligen; maar hij vond zwaarigheid wegens de gevolgen, die daaruit konden voortvloeijen. Immers waar DANIEL zich van de meest voedende en versterkende spijs onthield, en alleen moeskruiden at en water dronk, daar zou hij verkwijnen, de bloes zijner gezondheid zou verwelken, en weldra zou men het hem aanzien, dat hij verzwakt en vervallen was. En wanneer dan de koning ontdekte, dat de overste zich niet gehouden had aan zijn bevel, hoe ligt zou 't dezen het leven kosten! DANIEL gevoelde dit bezwaar; maar stelde voor, om eene proeve te nemen van tien dagen. Bleek het na verloop van dien tijd, dat hij er frisscher en gezonder uitzag, dan de gespijzigden van 's konings tafel, zijn verzoek zou dan voor altijd worden ingewilligd.

De proef werd genomen en de uitkomst beschaamde DANIELS verwachting niet. Van toen af genoot hij volle vrijheid, om alleen van het gezaaide te eten, alleen water te drinken. En toen hij, aan het einde van den tijd zijner voorbereiding aan den koning werd voorgesteld, werd hij, met eenigen zijner medgezellen, boven anderen gekozen, om tot des konings hofstoet te behooren.

Welk eene edele getrouwheid aan godsdienstige beginselen en overtuiging merken wij hier in DANIEL op! Hij wil zich niet verontreinigen door het gebruik van de spijszen des konings. Of zullen wij hier in DANIEL bekrompene godsdienstigheid zien, die aan kleinigheden zich hecht, welke nimmer het wesen der zaak uitmaken? Dan vergeten wij, dat de Mozaïsche spijswetten goddelijke inzettingen waren, met hooge wijsheid gegeven, om de vermenging met andere volken en de gemeenschap aan hunne afgodische gebruiken voor te komen. Zullen wij dan zeggen, dat die wetten golden in *Kanaän*, maar ophielden verpligtend te zijn, wanneer men zich als DANIEL in een vreemd land bevond? Maar moest dan de Israëliet in een vreemd land ophouden dat te zijn, en als een Heiden zich gedragen? Of zal iemand nog inbrengen, dat men ten aanzien van zulk eene kleinigheid, als het gebruik van spijszen was, onder andere volken zoo stipt niet kon zijn, als men de afgoderij maar niet diende, en zijn geloof aan den God zijner vaders niet verloochende? Mag

men dan onderscheid maken tusschen groote en kleine geboden? Is niet de grond van verpligting omtrent alle Gods geboden een en dezelfde: 's Heeren oppergezag, zijn heilige wil? Wie dat gezag vermaadt, zij het ook in een der minste geboden, hij is een overtreder der wet, hij verzaakt zijn geloof, hij wordt schuldig aan alle geboden. Gods gebod moet ons heilig zijn, waar wij ons ook bevinden. Eerst dan houdt onze verpligting tot volbrengen op, wanneer wij in de onmogelijkheid daartoe gesteld worden. Dat was bij DANIEL het geval niet ten aanzien der spijswetten. Hij beproefde het en hij slaagde gelukkig. Maar het kon niet geschieden zonder zich als Israëliet te openbaren, niet zonder opofferingen. O! hoe velen, wien het beginsel ontbreekt, dat in DANIEL's hart gevonden werd, vreeze Gods, zonden hiertoe niet kunnen besluiten! Wij eerbiedigen in hem eene gemoedelijke naauwgezetheid. Hij was bang iets tegen zijn geweten te doen; iets te doen, waardoor hij zijn geloof verloochenen en den Heer mishagen zou. En bedenken wij, dat hij leefde in eenen tijd van diep verval onder *Juda's* volk, dat hij nog maar een jongeling was, en dus in dien leeftijd, waarin men ligt te verleiden is, omdat de godsdienstige beginselen dan nog niet zeer vast zijn. Bedenken wij, dat hij zich bevond buiten het oog zijner familie, in een vreemd land, te midden van menschen, die geheel anders dachten en leefden, en dat het voor een' jongeling

uit koninklijk bloed gesproten en gewend aan overvloed en keur van spijzen en dranken, eene groote opoffering was zich alleen met moeskruiden en water te vergenoegen: waarlijk, dan wordt DANIEL groot in ons oog, en komt hem met volle regt den eernaam toe van *uitstekend jongeling*.

En hoe vrijmoedig kwam hij uit voor zijne godsdienstige overtuiging! Hij schaamde zich niet om voor den Chaldeenwschen afgodendienaar zijn geloof in Jehova als zijn' God te belijden. In *Jeruzalem* mogt die vrijmoedigheid gemakkelijk zijn. Niet alzo in *Babel*, te midden van andersdenkenden.

Meer bewondering nog verdient DANIEL's handelwijze, omdat hij met verstandig beleid daarbij te werk ging. Ziet, reeds bij de eerste verzoeking waarin hij kwam om ontrouw te worden aan zijnen God, openbaarde hij, wie hij was, en hoe hij dacht. En hij deed dat met die bescheidenheid en toegevendheid, welke hem, behoudens een goed geweten, mogelijk was. Had hij nu in deze zoo genaamde kleinigheid toegegeven, hij had later al meer en meer moeten toegeven. Had hij nu zich schuil gehouden en gezwegen, hij zou naderhand grootere dingen niet hebben kunnen weigeren. Hier legde hij den grondslag voor volgende standvastigheid. Voor altijd sneed hij nu de verzoeking af, om deel te nemen aan afgodische vermaken en godsdienstige plegtigheden, die bij de Chaldeërs plaats hadden. Maar hoe bescheiden handelde DANIEL ook in deze

zaak! Een ander zou zich terstond voor altijd vrijheid bedongen hebben, en daardoor den welgezinden overste genoodzaakt hebben, het verzoek zijns on-danks te weigeren. DANIEL daarentegen komt den overste te gemoet, slaat eene proeve voor van tien dagen en won daardoor alles.

Maar waagde hij niet te veel door die proefne-ming? Al zou een tiendaagsch gebruik van moes-kruiden en water hem niet schaden, hoe ligt kon gedurende dien tijd eene kleine ongesteldheid hem zijn overgekomen, en hem minder welvarend hebben doen uitzien! Dan was er volgens de gemaakte af-spraak niet te denken aan ontslag van 's konings verordeningen. Die bedenking is niet ongegrond. Maar DANIEL had een stil en rustig vertrouwen op God. Hij twijfelde niet aan den goeden uitslag. De Heer kon en zou hem bewaren. Dat geloofde, dat verwachtte hij. En in zijn geloof en zijne ver-wachting werd hij niet beschaamd.

Hoe vele jeugdigen in jaren zouden er wel zijn, voor wie DANIEL's voorbeeld beschamend is? Hij van aanzienlijke afkomst, schoon van gedaante, met schrandere geestvermogens bedeed, en uitmuntende in wijsheid, was tegelijk vervuld met de vreeze Gods. Hij kende niet slechts zijne godsdienst in haren aard en haar aanbelang. Neen, hare beginselen waren ook doorgedrongen in zijn hart. Hare voorschriften waren zijn vermaak in het land zijner vreemdeling-schap. Misschien niet veel ouder dan 16 of 17 jaar,

was hij reeds zoo vroeg en zoo vast verbonden aan de dienst des Heeren. O hoezeer ware het te wenschen, dat velen hierin hem gelijk waren! De schoonheid des ligchaams vergaat met de jaren. Zij verliest alle waarde, zoo het ligchaam de zetel is van eene verstandelooze of bedorvene ziel. Wijsheid en schranderheid kunnen ons niet behouden, als de vreeze des Heeren niet haar beginsel en steun is. DANIEL zou zonder dit beginsel, door het onderwijs in de wetenschap der *Chaldeën*, zeker tot bijgeloof en roemzucht vervoert zijn en getracht hebben alleen menschen te behagen. Och of alle jongeren in jaren die wijsheid des levens, welke naar boven leidt, meer zochten dan alle andere wijsheid! Zij is begeerlijker dan het fijnste goud. Dorst naar kennis is te prijzen. Maar de godsvrucht geeft aan alle kennis nog meerder sieraad en leidt haar tot het regte doel. Wie haar veracht en haar geleide onnoodig keurt, hij mist de ware wijsheid. Niet te vroeg kunnen godsdienstige beginselen in ons hart geplant zijn; want deze alleen kunnen ons behouden in eene wereld vol verzoeking en bewaren voor de dwaasheid en begeerlijkheid der jonkheid. Onbedenklijk veel hangt er af van de jeugd. Dan wordt de grondslag gelegd voor het volgend leven. Dan is het de geschikste tijd, om God te zoeken, eer de kwade dagen komen en de jaren naderen, in welke men zegt "ik heb geen lust in deze dingen." En de beste kracht behoort immers Hem, van wien wij haar ontvangen hebben?

Niemand, evenmin als DANIEL, weet zijn volgend lot. Niemand weet, waar hij komen zal in de wereld, en tot welk een' staat van vernedering hij welligt zal geroepen worden. Maar wie een gelukkig leven en eenen gezegenden ouderdom verlangt, hij wende zich zoo vroeg mogelijk tot Hem, die gezegd heeft: "die mij vroeg zoeken, zullen mij ook vroeg vinden."

Hebben wij godsdienstige beginselen, schamen wij ons dan nimmer daarvoor uit te komen, als het noodig is. Dat deed DANIEL ook niet. Hij wist niet van plooijen en bedekken, van toegeven en inschikken. Wat tegen zijne overtuiging inliep, dat deed hij ook niet. Hij wilde niet slechts *Israëliet* heeten, maar ook als zoodanig leven en handelen, al was het dat hij daarbij wat opofferen moest. O hoe velen beschaamt die man! DANIEL de Jood, in *Babel*, aan het hof, blijft getrouw aan zijne beginselen. En wij, die Christenen heeten, hoe zijn wij in de wereld? Getrouw of ontrouw aan onze overtuiging, belijdenis, roeping en pligt? Lezers! de hand in den boezem en de uitspraak van het geweten gehoord! En kwam nu onze ontrouw nog maar alleen uit vrees en zwakheid voort! Dan ach! is het niet bij menigeen uit onverschilligheid, zucht om te behagen, en dus om de eere der menschen? Men beschouwt vele dingen als kleinigheden, die weinig beteekenen. Men vraagt lichtzinnig: "wat kwaad is daarin?" En men bedenkt niet, dat juist het toe-

geven aan kleinigheden den weg baant, dat men al verder en verder gaat, en van het een tot het andere gebragt wordt. Waarlijk, men moest liever vragen: wat goeds is er in gelegen? Men behoorde bij alles te onderzoeken, of het wel overeenkomt met onze verbindtenis aan God en CHRISTUS. Het is toch des Christens roeping zich te onderscheiden van eene wereld, die in het booze ligt. Wel is waar, wij zijn niet als DANIEL gebonden aan zulke uiterlijke onderscheidingen in spijs of drank. Neen, tot vrijheid zijn wij geroepen, en wij mogen geene bepalingen maken, die het Evangelie niet gegeven heeft. Maar die Evangelische vrijheid is geene losbandigheid. Zij mag geene deur openen, om der wereld gelijkvormig te worden, of ons over de waarheid en onze overtuiging te schamen. De vrijheid van MOZES wet is geen ontslag van de gehoorzaamheid aan God en van de navolging van CHRISTUS. Zoo is CHRISTUS ons niet geleerd. De Heer heeft gezegd: "die zich mijns en mijner woorden zal geschaamd hebben, diens zal ik mij ook schamen voor mijnen Vader en zijne Engelen." (1)

Christenen! volgt dan DANIEL na. Kweekt daartoe liefde tot en vertrouwen op God aan in uw hart! Zoo lang gij een verdeeld hart hebt en hinkt op twee gedachten, zult gij God en de wereld te gelijk willen dienen, en gedurig ontrouw bevonden worden aan licht en plicht. Dat dubbelhartige moet eerst

(1) Luc. IX: 26.

weggenomen worden, of er is aan geen ernst en ijver te denken. En zijn wij reeds aanvankelijk wedergekeerd tot God en zijne dienst, hebben wij lust in het bewandelen zijner wegen, dan moet er ook vertrouwen in het hart gevonden worden. Het geloof alleen overwint de wereld buiten ons en de vreeze binnen in ons. Zoo lang wij de gevolgen van ons doen en laten berekenen naarmate de menschen 't zullen opnemen, blijven wij zwak en kleinmoedig en zien gedurig rondom ons. Maar als wij de gevolgen en uitkomsten onzer daden aan God toevertrouwen, het eene oog vestigen op onzen plicht, en het andere naar boven op Hem, die het ons bevolen heeft en die nabij is, dan hebben wij moed en kracht. Dan ervaren wij nog menigmaal, wat DANIEL ook ondervond, dat de Heer ons genade doet vinden in de oogen derzulken, van wie wij dit nauwelijks verwacht hadden. Als iemands wegen den Heer behagen, wordt dikwerf ook zijn vijand met hem bevredigd. God heeft aller harten in zijne hand. Hij kan ze neigen, werwaarts Hij wil. En geen haar van ons hoofd kan gekrenkt worden, zonder dat Hij 't toelaat. Prente een ieder deze waarheid zich diep in de ziel! Nooit zal de Heer het vertrouwen beschaamen, dat wij in den weg der gehoorzaamheid op Hem en zijne beloften stellen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

DANIEL ALS GODVRUCHTIG MAN.

Wat is ware godsvrucht? Die vraag is ten allen tijde verschillend beantwoord. En niet zelden zag men er vele misvattingen omtrent plaats grijpen. Hier beschouwde men de stipte waarneming der uitwendige godsdienstpligten, als een voldoende bewijs van godsvrucht. Daar de stille afzondering in de eenzaamheid, en het zich onttrekken aan de bezigheden des levens. Nu eens meende men, dat de ware godsvrucht gelegen was in het verrigten van zekere bepaalde goede werken. Dan weder in het ijveren voor de waarheid, in de regtzinnigheid des geloofs. De een stelde haar in het godsdienstig spreken en zingen. De ander in naarstigheid, eerlijkheid en regtvaardigheid. De een in de beoefening van de pligten omtrent God. De ander alleen en voornamelijk in die omtrent den naasten. Ja, wie zal al de wanbegrippen kunnen opnoemen, die daaromtrent zijn gekoesterd. Meestal werd alzoo en in de beschouwing en in de beoefening van één gescheiden, wat Gods woord ten naauwste vereenigt. DANIEL'S voorbeeld kan ons doen zien, dat ware godsvrucht zoowel in- als uitwendig is; dat zij zich werkzaam be- toont, zoowel in het eenzame en verborgene, als in het dagelijkse en maatschappelijke leven. Eenige bijzonderheden uit zijn leven zullen ons doen zien, dat zijne godsvrucht eenparig en naauwgezet was, en

dat zij stand hield te midden der hevigste beproevingen.

EERSTE AFDEELING.

DANIEL'S GODSVRUCHT WAS EENPARIG EN NAAUWGEZET.

Door die eenparigheid verstaan wij, dat hij zich zelven altijd gelijk bleef in *gevoelens*, *belijdenis* en *wandel*. Van het eerste vinden wij een bewijs in het 2^e hoofdstuk van het boek, naar hem genoemd. De koning NEBUCADNEZAR was door eenen droom zeer vervaard. De inhoud daarvan was hem ontgaan. Maar het gewigt der zaak was hem bijgebleven. Hoe gaarne hij den droom wilde weten, hij kon zich dien niet weder te binnen brengen. De wijzen, waarzeggers en sterrewigchelaars, die aan zijn hof waren en voorgaven het verborgene te weten, waren niet in staat den droom te kennen te geven. Hunne verlegenheid in deze zaak beschouwde de trotsche vorst òf als een uitvlugt om niet te zeggen, wat zij wel wisten, òf als een bewijs, dat hun voorgeven van hoogere kennis en verwantschap met de Goden ijdele grootspraak was. In beide gevallen waren zij bedriegers in 's konings oog, en in woede ontstoken, beval hij hen ter dood te brengen. Ook DANIEL en zijne drie medgezellen, SADRACH, MESACH en ABEDNEGO werden gerekend tot de klasse dier wijzen te behooren. Ook zij derhalve waren nu in doodsgevaar. Doch DANIEL vervoegde

zich tot den uitvoerder van dit moordbevel en verzocht eenig uitstel, om te beproeven, of hij ook den droom en zijne uitlegging aan den koning kon te kennen geven. Het verzoek werd ingewilligd. DANIEL met zijne vrienden vereenigden zich in het gebed tot God. En in denzelfden nacht werd de droom aan DANIEL geopenbaard. Hoe roerend stortte hij zijn gevoel uit in eenen schoonen lofzang (1)! Maar in dienzelfden geest sprak hij zelfs ook voor den afgodischen en trotschen NEBUCADNEZAR. Leest slechts wat er is opgeteekend, hoofdstuk II vs. 27 en verv. Gode alleen geeft hij de eer. Zoo was er overeenstemming en eenparigheid in zijne gevoelens in en buiten zijn huis; voor God in zijn loflied, en voor den koning in zijne openlijke verklaring.

Diezelfde gelijkmatigheid treffen wij aan in de vrijmoedigheid van zijn spreken voor de eer van God en godsdienst, zoo vaak hij hiertoe geroepen werd. Twee merkwaardige bijzonderheden zijn ons hiervan bewaard. De eerste is voorgevallen bij NEBUCADNEZAR. De andere bij zijnen kleinzoon BELZAZAR.

NEBUCADNEZAR zelf verhaalt ons de eerste in het merkwaardige gedenkstuk, dat ons is bewaard gebleven, en blijken draagt van een oorspronkelijk staatsstuk te zijn (2). Weder had die vorst eenen droom gehad. Deze was hem niet ontgaan, maar

(1) Daniel II: 20-23.

(2) Daniel IV.

hij verstond zijne beteekenis niet. Ook de wijzen, daartoe geroepen, gevoelden zich onmagtig den droom te verklaren. Nu werd DANIEL ontboden. Hij hoort den droom, en is er zoo van ontzet, dat hij bijna een uur lang niet spreken kon. Eindelijk sprak hij: "de droom, o koning! wedervare uwen haters, en zijne uitlegging uwen wederpartijders." Daarop verklaart hij den droom, en maakt den koning bekend met het besluit des Allerhoogsten over hem. Zeven tijden zouden er over hem voorbijgaan. Dan zou hij wegens krankzinnigheid door de menschen tot de beesten verstooten worden, totdat de koning bekende, dat de Allerhoogste magt heeft over de koningrijken der menschen, en die geeft wien hij wil. Daarop geeft hij den koning eenen wijzen raad (1). En wie kan dien lezen zonder de bescheidene vrijmoedigheid te bewonderen, waarmede DANIEL den koning zijne zonden onder het oog brengt, zoodat hij tegelijk de eer handhaaft van Jehova als den Allerhoogsten God, die magtig is hen te vernederen, die in hoogmoed wandelen.

Jaren naderhand bij BELSAZAR sprak DANIEL nog sterker. Nu was hij reeds tot hoogen ouderdom gekomen. Bij dezen in weelde en zinnelijkheid verzonden vorst, was hij vergeten. Op eenen maaltijd, waar men de heilige vaten uit den Jeruzalemschen tempel ontheiligde, en Jehova openlijk beschimpte, gebeurde er iets, dat den koning en zijne hovelingen

(1) Vs. 27.

gen, te midden hunner woeste vreugde en lage spotternij deed beven en sidderen. Men zag eene hand, die op den muur, tegenover den koning eenige woorden schreef. Niet één der wijzen kon het lezen; veel minder er de uitlegging van geven. DANIEL wordt geroepen, op raad der weduwe van NEBUCADNEZAR. Hij komt. De koning belooft hem den eersten en hoogsten staatspost in het rijk, zoo hij het schrift op den muur kon lezen en uitleggen. Met edele onbaatzuchtigheid wijst DANIEL die aanbieding af. »Heb uwe gave voor u zelve, en uwe eer, geef die aan een ander,» zoo spreekt hij. (1) »Ik zal nogtans het schrift lezen en de uitlegging u bekend maken.» Leest nu eens, hoe DANIEL den vorst aanspreekt, nadat hij hem herinnerd had, wat er met zijnen grootvader NEBUCADNEZAR gebeurd was, die wegens zijne trotschheid zoo diep vernederd was, maar naderhand Gode de eer had gegeven. Leest zijne vrijmoedige taal (2), en gij zult wederom zien, hoe hij zich gelijk bleef in het uitkomen voor, en belijden van zijnen God, en in de handhaving van Diens eer, waar dit noodig was, en hij geroepen werd te spreken.

Gelijkmatig was hij ook in de beginselen, die hij volgde, en waaruit zijn gedrag voortvloeide. Van het begin tot het einde zijns levens was het zijn grondregel niets te doen, wat met de overtuiging van zijn geweten en den wil van God streed. In

(1) Hoofdstuk V: 17.

(2) Hoofdstuk V: 22, 23.

zijne jeugd merkten wij dit reeds op. En in zijnen ouderdom gaf hij daarvan een bewijs, toen hij het bevel niet gehoorzaamde, om in geen maand eenig verzoek aan God of menschen te doen, behalve aan den koning DARIUS. Eene andere grondregel bij hem was, niet tegen de afgodendienst te strijden, maar wel zich daarvan te onderscheiden, zijn licht te laten schijnen voor de menschen in zijne werken; nergens ongeroepen voor zijnen God te ijveren, maar vrijmoedig voor Hem uit te komen, als de eer der waarheid dit vorderde, en hij er toe geroepen werd. Zoo zien wij hem overal denken en handelen. En welke omwentelingen hij ook in *Babel* beleefde, hoezeer hij nu hooger dan lager in aanzien was geraakt, overal zien wij in hem denzelfden eerbiedwaardigen man, die aan God en Diens woord getrouw bleef.

Die eenparigheid zijner godsvrucht strekt hem zoo veel te meer tot eer, daar zij gepaard ging met eene zeldzame naauwgezetheid des gemoeds. Zijne vijanden, die nijdig waren, omdat hij onder DARIUS tot zoo hoog aanzien geklommen was, zochten iets tegen hem, om hem te kunnen aanklagen. Maar niet slechts konden zij niets tegen hem vinden, omdat hij getrouw was. Neen, zij moesten zelfs getuigen: "wij zullen tegen dezen DANIEL geene gelegenheid vinden, tenzij wij tegen hem iets vinden in de wet zijnes Gods." (1) Ja, hij was naauwgezet om-

(1) Hoofdstuk VI: 6.

gen, te midden hunner woeste vreugde en lage spotternij deed beven en sidderen. Men zag eene hand, die op den muur, tegenover den koning eenige woorden schreef. Niet één der wijzen kon het lezen; veel minder er de uitlegging van geven. DANIEL wordt geroepen, op raad der weduwe van NEBUCADNEZAR. Hij komt. De koning belooft hem den eersten en hoogsten staatspost in het rijk, zoo hij het schrift op den muur kon lezen en uitleggen. Met edele onbaatzuchtigheid wijst DANIEL die aanbieding af. »Heb uwe gave voor u zelve, en uwe eer, geef die aan een ander,» zoo spreekt hij. (1) »Ik zal nogtans het schrift lezen en de uitlegging u bekend maken.» Leest nu eens, hoe DANIEL den vorst aanspreekt, nadat hij hem herinnerd had, wat er met zijnen grootvader NEBUCADNEZAR gebeurd was, die wegens zijne trotschheid zoo diep vernederd was, maar naderhand Gode de eer had gegeven. Leest zijne vrijmoedige taal (2), en gij zult wederom zien, hoe hij zich gelijk bleef in het uitkomen voor, en belijden van zijnen God, en in de handhaving van Diens eer, waar dit noodig was, en hij geroepen werd te spreken.

Gelijkmatig was hij ook in de beginselen, die hij volgde, en waaruit zijn gedrag voortvloeide. Van het begin tot het einde zijns levens was het zijn grondregel niets te doen, wat met de overtuiging van zijn geweten en den wil van God streed. In

(1) Hoofdstuk V: 17.

(2) Hoofdstuk V: 22, 23.

zijne jeugd merkten wij dit reeds op. En in zijnen ouderdom gaf hij daarvan een bewijs, toen hij het bevel niet gehoorzaamde, om in geen maand enig verzoek aan God of menschen te doen, behalve aan den koning DARIUS. Eene andere grondregel bij hem was, niet tegen de afgodendienst te strijden, maar wel zich daarvan te onderscheiden, zijn licht te laten schijnen voor de menschen in zijne werken; nergens ongeroepen voor zijnen God te ijveren, maar vrijmoedig voor Hem uit te komen, als de eer der waarheid dit vorderde, en hij er toe geroepen werd. Zoo zien wij hem overal denken en handelen. En welke omwentelingen hij ook in *Babel* beleefde, hoezeer hij nu hooger dan lager in aanzien was geraakt, overal zien wij in hem denzelfden eerbiedwaardigen man, die aan God en Diens woord getrouw bleef.

Die eenparigheid zijner godsvrucht strekt hem zoo veel te meer tot eer, daar zij gepaard ging met eene zeldzame naauwgezetheid des gemoeds. Zijne vijanden, die nijdig waren, omdat hij onder DARIUS tot zoo hoog aanzien geklommen was, zochten iets tegen hem, om hem te kunnen aanklagen. Maar niet slechts konden zij niets tegen hem vinden, omdat hij getrouw was. Neen, zij moesten zelfs getuigen: "wij zullen tegen dezen DANIEL geene gelegenheid vinden, tenzij wij tegen hem iets vinden in de wet zijnes Gods." (1) Ja, hij was naauwgezet om-

(1) Hoofdstuk VI: 6.

trent hetgeen hij aan God verschuldigd was. Gewoon zich driemaal daags, op gezette tijden af te zonderen tot het gebed, (iets dat menige *Jood* in *Babel* gevangen, zal hebben nagelaten, of uit onverschilligheid of uit vrees,) hield hij er aan vast. Hij liet het niet na, schoon hij zich daardoor onderscheidde van alle staatsbeambten, zelfs van den Koning, en hoezeer de bezigheden, aan zijnen post verbonden, vele waren. En even stipt en getrouw was hij in zijn beroep. Niemand kon beter daarover oordeelen, dan zij, die gedurig met hem te doen hadden, en die als met arendsoogen hem bespieden. Wat kan de nijd niet uitvinden, als hij met zijnen scherpen, achterdochtigen blik den naasten beghuurt in zijn doen en laten? Wat kunnen geslepen' hovelingen niet uitdenken, om den gebaten gunsteling te doen vallen? En als deze dan moeten bekennen: "wij kunnen niets in hem vinden; - willen wij zeegevierden dan moeten wij het zoeken in zijne godsdienstige handelwijze," dan mag zulk een man wel zeldzaam getrouw en naauwgezet heeten.

Zietdaar dan in DANIEL'S voorbeeld aangewezen wat ware godsvrucht is. Gelijk hij, is elk oprecht dienaar van den Heer gezind ten allen tijde, hij mag *Israëliet* of Christen heeten, in hoogen of lagen stand geplaatst zijn. Hij is van harte vereenigd met alle geboden Gods. Hij is oprecht de vreeze des Heeren toegedaan. Hij zoekt niet menschen maar God te behagen. Hem te danken en te verheerlijken, waar

hij is en wat hij doet, is zijn lust en leven. En een ongerlijk geweten te bewaren voor God en de menschen, is zijn vurig verlangen.

Wat veranderingen ook voorvallen in de wereld, de godzaligheid is als de waarheid door alle eeuwen dezelfde. En of nu de menschen hiervan wat willen afdingen, of er wat aan toevoegen; of zij onder elkaër zich vergenoegen met eene oppervlakkige vertooning en elkander wijs maken: "zooveel is genoeg," die ons oordeelen zal is de Heer. Menschen kunnen ons niet behouden. Hunne goedkeuring zal ons den hemel niet openen. Dus niet om den schijn, maar om het wezen der zaak moet het ons te doen zijn.

Boom en vrucht beide moeten goed zijn. Uit het binnenste des harten moet de godzaligheid haren oorsprong nemen, en in het geheele leven moet zij zich openbaren. Ongelukkig wie zich vrede belooft op eenen weg, die niet goed is! Wat onberekenbare schade zouden wij onszelven veroorzaken, zoo wij hier ons bedrogen met valsche overleggingen, en eens moesten hooren: "gij zijt gewogen maar te licht bevonden."

Of zou eene eenparige en naauwgezette godsvrucht niet begeerlijk zijn? Is het dan gelukkig, geslingerd te worden in zijn gemoed en onvast te wezen in zijnen gang? Van waar die onrust, dat gebrek aan vrede, bij zoo velen, die men toch niet onder de openbare ongodsdienstigen kan rekenen? Omdat zij

nog verdeeld van hart zijn. Hun hart is nog niet oprecht voor God. Hun ontbreekt de ware ernst des gemoeds. En in den grond zijn zij nog liefhebbers van de wereld en van zich zelven, maar geen diennaars van God en CHRISTUS. 't Zou anders worden, zoo zij als DANIEL naar vaste beginselen te werk gingen. Dan zouden zij ongestoord den vrede der ziel en de kalmte des gemoeds kunnen genieten. Zij zouden zich zelven veel verdriet besparen, anderen tot opwekking, den Heere tot eere zijn, en alzoo bevorderlijk wezen aan de goede zaak des Christendoms.

Maar welligt twijfelt gij, of het mogelijk is DANIEL'S gemoedsbestaan te verkrijgen. Hoe! wat DANIEL in zijnen kring en in zijnen tijd kon zijn, zou dat voor ons thans onmogelijk wezen? Zouden wij, levende onder het licht van een vervuld Evangelie, omringd door eene wolke van getuigen, niet met vastheid en naauwgezet den Heer kunnen dienen? En dat, terwijl DANIEL 't deed aan een afgodisch hof, in zijnen hoogen stand, zonder bijna iemand te hebben, die hem voorging? Zegt niet: "wie kan ook een DANIEL worden? wij mogen ons met hem niet vergelijken." Stelt dan het Evangelie ons JEZUS CHRISTUS niet als voorbeeld ter navolging voor? Dezelfde God, door wien DANIEL zoo godvruchtig geweest is, leeft nog. Zijn' kracht en Geest is genoeg. Wij hebben de grootste en dierbaarste beloften ontvangen. Och! laat ons dan toch geen welgevallen hebben in onze achterlijkheid of moedeloos daarbij

neêrzitten. Neen! wij belijden eenen Heer, wiens kracht in zwakheid volbragt wordt. Hij is ons van God gegeven niet alleen ter verzoening en regtvaardiging, maar ook ter heiligmaking. En nog is het geslacht niet uitgestorven van hen, wier geloof en godzaligheid is, als eene stad die op eenen berg ligt; van hen, die door hunnen wandel de dienst van God aanprijzen.

Lezers! wilt gij als DANIEL eenparig en naauwgezet zijn in uwe godsvrucht, zoekt dan als hij met geheel uw hart aan God en zijne dienst verbonden te zijn. De vroomheid des levens is de vrucht van de vroomheid des harten. En deze ontstaat door de vernieuwing des gemoeds, door de verandering en verbetering van gezindheid en gevoelens, van gedrag en wandel. Rigt als DANIEL uw leven in naar de uitspraken van uw geweten en van Gods Woord; niet naar die der menschen. Weest als hij gezet op de dagelijksche gemeenschapsoefening met God door het gebed! Uw huis zij een tempel; uw hart het altaar, waarop gedurig de offers van dankbaarheid en liefde ontstoken worden. Godsdienst en Christendom moeten eerst zetelen in het hart. Daarna in het huis. En eindelijk zich openbaren naar buiten. Maar godsvrucht is eene teedere plant, die dagelijks moet bevochtigd, en in het verborgen gekweekt worden, zal zij genoegzaam kracht hebben, om daar buiten de hitte der zon, de vlagen van den wind en den onreinen adem der voorbijgangers te

breuk te lijden aan zijn geloof. De leermeesters waren bijgeloovige afgodendienaars. De boeken, die zij in handen kregen, waren vol schadelijke begrippen. Al wat DANIEL zag, hoorde en las was, òf enkel wetenschappelijk, òf zoo het op godsdienst betrekking had, was het enkel valsche godsdienst. En als wij op dien tijd hem ons voorstellen, als eenen jongeling van 16 of 18 jaren, dan mogen wij wel vragen: hoe zal hij bewaard blijven, om niet vervoerd te worden door de wijsheid dezer wereld, en niet te worden medegesleept met den stroom en geest van zijnen tijd?

Niet minder gevaarlijk was *de kring*, waarin hij zich later bewoog. Hij werd geplaatst onder de klasse der wijzen en verkeerde aan het hof. In Gods bedehuis, of in een stil godsdienstig gezelschap, waar allen eenstemmig denken, voor onze godsdienstige gevoelens uit te komen, dat is gemakkelijk. Maar als men alleen staat en dagelijks verkeert met menschen, die geheel van ons verschillen; als ons denken en gevoelen als dwaasheid veracht wordt, bij de wijzen en geleerden die den toon geven; als men blootstaat aan de gevaren van het hofleven, van een Oostersch hof, vooral van dat van NEBUCADNEZAR en zijne opvolgers, waarlijk dan behoort er veel toe, om niet door eerzucht verleid te worden, en door al wat ons omringt niet van God en ons hart te worden afgetrokken. Ach, wat doet en laat men niet om de goedkeuring der we-

reid! Hoe verbergt men zich en zwijgt, om den roem der wijsheid niet te verliezen! En hoe ligt neemt men iets over van de denkwijze, die er heerscht in den kring, waarin men leeft, al is het dat deze strijdt met de leer en voorschriften onzer godsdienst! Men kan zich immers niet bijzonder aanstellen. Men moet mededoen en volgen. Anders zou men ergeren of aanleiding geven tot spot en smaad.

De *aanzienlijke post*, welke DANIEL bekleedde, mag al verder onder de verzoeking en geteld worden, die hij moest doorstaan. Onder de regering van NEBU-CADNEZAR was en bleef hij aan het hof in groot aanzien. Onder BELZAZAR werd hij vergeten. Maar in den laatsten levensnacht van dezen brasser en wellusteling, werd hij met eere overladen. Hij kreeg de betrekking van eersten staatsman en werd de derde in het koninkrijk. Door DARIUS werd hij aangesteld als eerste staatsdienaar, aan het hoofd van alle vorsten en ambtenaren van het wijduitgestrekte rijk. Hoe bezwaarlijk was het, op zulk eene hoogte geplaatst, aan zijne godsdienstige beginselen getrouw, in zijne godsvrucht standvastig te blijven! Ligt kon de luister, die hem omgaf, zijn hart in gevaar brengen, om te vergeten, dat hij een nietig mensch, een diep afhankelijk schepsel, een schuldig zondaar voor God was. De man, voor wien allen buigen, vergeet vaak te knielen voor God. En als men het volle vertrouwen van, en de eerste plaats

bij den aardſchen koning heeft, wordt de behoefte aan de gunst van den Koning der koningen zoo ligt minder gevoeld. Het is eene groote zeldzaamheid onder de eerste gunstelingen van eenen aardſchen vorst, de eere Gods meer dan die des koning te blijven zoeken, en met niet minder gemoedelijken ernst, God dan den vorst te dienen.

De zwaarste beproeving van DANIEL was het *gevaar des doods*, waarmede hij bedreigd werd. (1) DARIUS had hem met twee andere vorsten aangesteld als oppertoeziener over de 120 landschappen in zijn rijk. Ja, hij was zelfs van voornemen hem grootvizier van het rijk te maken. De twee andere vorsten benevens de 120 landvoogden dit bemerkende, besloten aanstonds om dien bij hen gehaten gunsteling te doen vallen. Zij peinsden op middelen om hem den voet te ligten. En konden zij hem op geen vergrijp betrappen in de waarneming van zijnen post, zij namen voor het te zoeken in zijne godsdienstige denk- en levenswijze. Zijne vijanden droegen den koning voor, eene wet af te kondigen, waarbij, gedurende 30 dagen, aan ieder verboden werd eenig verzoek te doen aan zijnen God of eenig mensch, dan alleen aan den koning. Wie deze wet overtrad, zou in den leeuwenkuil geworpen worden. Men zocht die wet den koning smakelijk te maken. En deze niet vermoedende, dat men hierdoor eenen strik spande voor DANIEL, maar veronderstellende, dat het met

(1) Zie Hoofdstuk VI.

zijne voorkennis en medeweten geschiedde, gaf zijne toestemming. Hij teekent de wet. En door het gansche rijk werd zij bekend gemaakt. Zietdaar DANIEL in gevaar gebragt om, òf tegen zijne godsdienstige overtuiging te handelen, òf zijn leven in de waagschaal te stellen, ja den verschrikkelijksten dood te ondergaan, dien men zich kan voorstellen.

Zoo waren dan DANIELS verzoeking en beproevingen van verschillenden aard. Het waren de roem der wijsheid, de zucht tot navolging, de eer en belangzucht niet alleen, die hem het lokaas der verleiding aanboden. Neen, ook de liefde tot zijn leven, ook de vrees om eene prooi van verscheurend gedierte te worden, hadden hem kunnen doen bezwijken. Allezins en in alles werd hij verzocht. Door de eene werd hij tot de andere, van de ligtere tot de zwaardere beproeving gebragt. Maar DANIEL hield vast aan zijne godsvrucht. Letten wij slechts op

§ 2. *Zijn gedrag,*

onder alle die beproevingen. Hij hield zich rein en zuiver van de besmetting zijns tijds. Hij durfde zich vrijmoedig onderscheiden op den trap der eere. Hij scheen als een licht te midden van een verkeerd geslacht. Zijn voorvaderlijk geloof wankelde geen oogenblik; zijn verstand, zijn geweten, zijn gedrag bleven onbevlekt. Het was Jehova alleen, Dien hij eerbiedigde, Wiens aangezicht hij zocht, Wiens wet-

ten hij onderhield. Hij bleef nederig en ootmoedig, niettegenstaande de wijsheid, die hij boven anderen ontving en de openbaringen der verborgene dingen, waarmede God hem verwaardigde. Openlijk erkende hij: „alleen door Jehova weet ik deze dingen.” Geen bijgeloof, geene trotschheid, geen bedrog kleefde hem aan, gelijk anderen, die hem omringden. Bij alle eer, die hij ontving, bleef de vreeze Gods hem vergezellen. Altijd durfde hij zich als dienaar van God onderscheiden. Hij zocht geen koning's gunst door laffe vleijerij of door zijne gevoelens te verbergen en te ontveinzen. Rond en onbeschroomd sprak hij voor de zaak van God en diens gehoonde godsdienst, als zulks noodig was. Wij merkten dit op, toen wij nadachten over het eenparige en naauwgezette zijner godsvrucht.

Maar nergens kwam zijne standvastige godsvrucht sterker uit, dan toen het gebod was afgekondigd, waarvan wij zoo even melding maakten. Schoon bekend met het gebod en de straf op de overtreding bedreigd, hij gehoorzaamde daaraan niet (1). Getrouw bleef hij aan zijne gewoonte, om zich driemaal daags in zijn huis af te zonderen tot gebed en dankzegging. Hij gebruikte daartoe eene opperzaal, die opene vensters had. En daar deze zijne gewoonte bekend was, daar hij op gezette uren zich afzonderde, kon zijne handelwijze niet verborgen blijven. Ja, van zijn vast karakter, van zijne ver-

(1) Hoofdstuk VI: 11.

kleefdheid aan God verwachtte men, dat hij in zijne afzondering zou voortgaan. Maar deed DANIEL er wel aan, in deze afzondering te volharden niettegenstaande het bevel des Konings? Buiten twijfel! Geen mensch, geen Koning heeft het regt het bidden te verbieden. Men was dus aan deze wet geene gehoorzaamheid schuldig, voor zoo verre zij het nalaten van elk gebed beval. Doch waartoe het zoo openlijk gedaan? Hij had tijd en wijze moeten verschikken, om zich minder bloot te geven. Zoo zou men kunnen denken. Maar door in zijne gewoonte te volharden en niets daarin te veranderen, openbaarde zich DANIEL juist als een aanbidder van den eenig waren God. Door tijd en wijze te verschikken, had hij den schijn gegeven als of hij zijnen God verzaakte. Neen, hij vreesde niet voor hen, die wel het ligchaam maar niet de ziel kunnen dooden. Hij vreesde God, en God alleen en vertrouwde op Hem. Hoe, zou hij nu, 86 of 88 jaren oud, zoo dicht bij zijn graf, na zoo veel ondervinding van Gods trouw, zich dien God schamen? Dat kon hij niet. Hij volharde in hetgeen de behoefte was van zijn hart, de overtuiging van zijn geweten. Er mogt van komen, wat het zijn mogt, hij wilde God meer gehoorzamen dan de menschen.

Ras werd hij ontdekt. Zijne vijanden overvielen hem met hoopen in zijne opperzaal, en klaagden hem aanstonds bij den koning als een' wederspannige aan. De vorst schrikt op het hooren van dit be-

rigt. DANIEL was de man, die zijn volste vertrouwen genoot. Hij de man, die met den meesten ijver en trouw hem diende. Ach, nu begreep hij, maar te laat, met welk oogmerk men op de afkondiging van die wet zoo had aangedrongen. Pijnlijke toestand voor den vorst! Hij moest kiezen tusschen het verlies van eenen beminden dienaar, of het niet handhaven zijner wet. Hij helde er toe over, om DANIEL te verlossen; maar de vijanden drongen bij hem, dat geen wet door een' Medisch of Persisch vorst mag veranderd worden. Zijns ondanks moest hij eindelijk toegeven. DANIEL werd in den leeuwenkuil geworpen, en de ingang met eenen zwaren steen gesloten en verzegeld met den ring des konings en der rijks grooten. Maar God was met DANIEL, waar menschen hem verlieten. Hij zond eenen engel, wiens aanblik den leeuwen vrees aanjoeg, zoodat zij zich niet verroerden. En de trouwe dienaar van God bragt biddende, dankende en lovende den nacht door. Dienzelfden nacht was de slaap van 's konings oogen geweken. Geen spijs of drank had hij geproefd, geen snarenspeel gehoord. Reeds in den vroegen morgen begaf hij zich naar den kuil. Hij roept: „o DANIEL, gij knecht des levenden Gods, heeft ook uw God, dien gij geduriglijk eert, u van de leeuwen kunnen verlossen?” (1) O wonder aller wonderen! Er komt eene stem uit den kuil: „o koning! leef in eeuwigheid!” Wie kent de uitkomst

(1) Hoofdstuk VI : 21.

niet? DANIEL werd opgehaald uit den kuil, en niet de minste schade werd aan hem gevonden. De beschuldigers werden in den kuil geworpen, en aanstonds door de leeuwen verscheurd. Zóó beloonde de Allerhoogste de standvastige godsvrucht van zijnen dienaar.

Wie gevoelt hier niet, dat het zalig moet wezen zulk eenen God te eeren? Maar wie ook bewondert den man niet, wiens godsvrucht zoo beproefd werd bevonden; En wie zou niet wenschen te weten, hoe DANIEL zoo standvastig bleef? Het was alleen door het geloof. Daardoor kon hij alle zwarigheden van buiten, daardoor de vreeze van binnen overwinnen. Of wat kon hem zoo rein en onbesmet bewaren van alle verleiding tot afwijking van zijne godsdienstige gedachten en beginselen dan het levend en vast geloof in Jehova, als den eenig waren God, en de grondige overtuiging van de heiligheid zijner voorvaderlijke godsdienst? Wat gaf hem kracht en moed om in zijnen hoogen stand, zich te blijven onderscheiden in zijn godsdienstig gedrag van allen die hem omringden, dan alleen het geloof, dat op God ziet, zijne goedkeuring lief heeft, zijne eer bedoelt? Wat stelde hem in staat, om voor NEBUCADNESAR en BELSAZAR waarheden te zeggen, die men zoo zelden aan vorsten zeggen durft, dan het vertrouwen op God, den almachtigen en getrouwen? Wat kon hem bewegen om in weerwil der wet van DARIUS in zijne gewoonte te volharden, zonder den toorn des

konings te vreezen? Wat deed hem moedig den leeuwenkuil intreden, dan het onbezweken geloof, dat God hem kon verlossen en in allen gevalle waardig was, om boven alles gehoorzaamd te worden?

En vraagt gij hoe dat geloof bij DANIEL zoo sterk was? Omdat hij God gedurig eerde. Die dagelijkse oefening was de kweekschool, waarin zijn geloof telkens voedsel ontving; want daardoor werd hem telkens de gedachte verlevendigd aan hetgeen Jehova was. Daardoor werd zijn hart opgewekt tot liefde, dankbaarheid en gehoorzaamheid. En dit alles moest zijn geloof vermeerderen, dat God een belooner is dergenen, die hem zoeken. Zoo was dit zijn geloof als een schild, waarop de pijlen der verzoeking verstompten, terwijl het nog gedurig kracht ontving uit alles, wat hij zag en ondervond. De dwaasheden en listige kunsten, waarmede men toen zoo zeer ophad, waren in zijn oog onwaardige beuzelingen. Zijne Heilige schriften moesten hem dierbaarder worden, naarmate hij de schriften der *Chaldeëen* leerde kennen. De weg, dien God met zijn volk hield, hun vernederde toestand, de puinhoopen van *Jeruzalem* en den tempel, waaruit de vijanden aanleiding namen, om zijnen God te beschimpen, dit alles was juist dienstbaar, om hem in zijn geloof te bevestigen. En als de Heer het bij elke beproeving bekroonde, als zijn gebed werd verhoord, als hij genade en eere ontving, als hem de verborgenheden werden geopenbaard, kon het anders, of

telkens moest dan zijne overtuiging vaster worden, dat het goed was dien God te dienen en in Hem te gelooven?

Lezers! hoe regt gepast is, wat wij daar van DANIEL overdachten, om ons te leeren, hoe wij in verzoeking en moeten verkeeren, om niet door deze overwonnen te worden en schade te lijden aan onze ziel. Of zou de herinnering daaraan voor ons noodig zijn? Zou er in onze dagen geen gevaar bestaan om af te wijken van die christelijke denken en levenswijze, welke naar het Evangelie ons moet eigen zijn? Ach, dat wij ons zelve toch niet misleiden! Wij beleven, Gode zij dank, wel geene tijden van vervolging. Maar wij beleven eenen tijd van veel verleiding, waarin het wel noodig is elkan- der op te wekken tot waken en bidden, om in de verzoeking niet te vallen. *Hier is het de roem der wijsheid.* Wel heeft de wijsheid dezer eeuw niet de strekking om tot bijgeloof, maar om tot ongodsdien- stigheid te vervoeren. Zij wekt den hoogmoed op, dat vergif der ziel. Zij maakt den mensch wijs in eigen oogen. De naam en roem van zelf te den- ken en boven vooroordeelen verheven te zijn, dat is voor velen een te bekoorlijk lokaas, dan dat zij in dezen strik niet vallen zouden. Er is eene wijsheid van boven, en eene uit de aarde. Eene wijsheid Gods en eene der wereld, die te niet zal worden gedaan. Elke wetenschap en elk boek, dat u meer hooge ge- dachten inboezemt van u zelve, dat u lustelloozer

maakt tot de godsdienst, en den ernst uit uw hart verbant, is u schadelijk. De ware wijsheid kan ons nooit afleiden van God en ons hart. De vreeze des Heeren is haar beginsel; het geloof van een kind haar kenmerk; zij woont in een nederig en verblijzeld hart; en heilig en zalig te worden is haar doel. Die wijsheid verlaat nimmer, zelfs niet in de ure des doods.

Daar is het de eere der wereld, welke ons bekoort. Men is in een' kring, in eene betrekking geplaatst, waar het zoo geen smaak en toon is, om als een godsdienstig mensch zich te openbaren. Men leeft in de groote wereld en verkeert met menschen, die zich om God niet bekommeren, bij welke 't geen gewoonte is te bidden of in den Bijbel te lezen, en de namiddag- of weekgodsdienst bij te wonen, en die zich én op den dag des Heeren én door de week vrijheden veroorloven, welke wel niet overeenkomen met de matigheid, regtvaardigheid en godzaligheid, die het Evangelie eischt, maar toch, door het gebruik, algemeen zijn aangenomen onder menschen van dien stand. Men kan en durft zich niet onderscheiden. Men zou bespot worden. Men zou dien lieven omgang moeten laten varen. En of nu het geweten en de overgeblevene indrukken van opvoeding en onderwijs al tegenspreken, wat zal men doen? Men is nu eenmaal in de wereld, en kan niet achterblijven. De stem van binnen moet zwijgen. De stroom gevolgd worden. Want de eer der

menschen is te lief dan dat men met de wereld zou willen breken. Ach! het is niet te zeggen, hoeveel kwaad die dwaze volgzucht doet in alle standen en leeftijden, en hoe de zucht om te behagen voor duizenden een valstrik wordt, waardoor zij zondigen tegen geweten en pligt, tegen God en den Zaligma-ker. "Hoe kunt gij gelooven," zeide JESUS tegen de Joden van zijnen tijd, "gij die eere van elkander neemt, en de eer die van God alleen is niet zoekt." (1) En nog is dat waar. De liefde tot den Vader en den Zoon kan niet wonen in een hart, dat de goedkeuring der wereld lief heeft. En hoe klein en dwaas is 't, zich een' slaaf van menschen te maken, daar men geroepen is tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen van God!

O indien er even als in DANIEL, zoo ook in ons, een vast vertrouwen was op God, het zou anders met ons gesteld zijn. Dan ach! daaraan ontbreekt 't maar al te veel. Het geloof te belijden en het geloof te bezitten, zijn twee zeer onderscheidene, en, helaas! te dikwerf ook afgescheidene dingen. En kan dat geloof en vertrouwen eigenlijk wel in ons zijn, als God ons vreemd is, en wij moeten denken, dat Hij onzen weg afkeurt? Wie zou zich kunnen sterken in Hem, die Hem nog nooit met zijn hart regt gezocht en geëerd heeft? Neen! is God niet onze God, dan geen' vastheid en geen' hope. Hij wil alles voor ons zijn, wat Hij voor

(1) Joh. V: 44.

DANIEL was; maar slechts voor hen, die van hunne zijde in CHRISTUS JEZUS hem getrouw vereeren en dienen.

Door het geloof alleen hebben de ouden getuigenis bekomen en kloeke daden verrigt. "Door het geloof hebben zij koningrijken overwonnen, gerechtigheid geoefend, de beloftenissen verkregen, de muilen der eeuwen toegestopt," (1) Zoo veel vermag het geloof. Maar eigen kracht en zelfvertrouwen, wat werkt dat uit? Schaamte, zwijgen, vlugten, vreezen en vallen. Het geloof vermag dat niet om zijne waardigheid. Maar omdat het ons in dien stand plaatst, waarin de kracht Gods in ons kan geopenbaard en verheerlijkt worden.

Christenen! wekt dan dat geloof en vertrouwen in u op en vrees niet. Wij hebben te doen met een' getrouw en almachtig God. Hij is waardig, dat wij op Hem steunen. Vereenigt, als DANIEL, geloof en gebed. Het eerste maakt ons moedig. Het laatste ootmoedig en afhankelijk. En beide zullen de ziel verkwikken, het hart versterken, de hope verlevendigen; want de God, dien wij dienen, is magtig, om te redden, te bewaren en door te helpen. "Die op hem vertrouwen zijn als de berg *Sions*, die niet wankelt." (2)

(1) Hebr. XI: 33.

(2) Ps. CXXV: 1.

DERDE HOOFDSTUK

DANIEL ALS VOORBIDDER EN VRIEND
ZIJNS VOLKS.

Het opschrift boven dit hoofdstuk geplaatst geeft ons DANIEL's persoon te beschouwen uit een oogpunt, dat allezins belangrijk mag heeten. Het bidden voor de belangen van vaderland, volk en godsdienst, wie gevoelt er het hooge gewigt niet van? Die voorbede is een pligt, waarop het vaderland regt heeft, welken de godsdienst gebiedt, die door vele voorbeelden wordt aangeprezen en regt beoefend, in de gevolgen niet dan weldadig kan zijn. Weinig is over dat onderwerp opzettelijk gehandeld, (1) in de beoefening wordt die pligt veelal verzuimd; zijn aanbelang wordt niet altijd levendig gevoeld, en er zijn denkbeelden omtrent in omloop gebracht, die vaak hoofd en hart ontstemmen, om dien pligt der liefde te betrachten. Het kan dus niet anders dan nuttig zijn er eens over te peinzen. En DANIEL's persoon beschouwende, verkrijgen wij daartoe ongezochte aanleiding.

(1) In nommer XLIV der kleine stukjes wordt het voorbidden voor anderen als een' pligt der christelijke liefde aangeprezen. Het verdient bij dit hoofdstuk te worden nagelezen, daar het in 't algemeen tot de beoefening van dien pligt opwekt, terwijl hier slechts over een bijzonder gedeelte van dien pligt gehandeld wordt. Ten aanzien daarvan blijft het boven gezegde als waarheid gelden.

§ 1. DANIEL'S gebed voor zijn volk. (1)

Het was in het eerste jaar der regering van DARIUS, die door de inneming van *Babel* in den nacht toen BELZAZAR gedood werd, een einde had gemaakt aan de heerschappij der *Chaldeën*. DANIEL was nu reeds hoog bejaard, en zal dicht bij de negentig jaren oud zijn geweest. Meermalen gewoon in de heilige boeken te lezen, had hij nu in een afschrift der profetische rol van JEREMIA, dien hij in zijne vroege jeugd gekend, misschien zelfs, vaak gehoord en gesproken had, en dus als profet des Heeren eerbiedigde, opgemerkt, dat de tijd der wegvoering, door dien godsgezant uitdrukkelijk bepaald was op 70 jaren (2). DANIEL, die onder de eerste weggevoerden behoord had, was nu al dien tijd in *Babel* geweest. De bedreigde ondergang van het Babylonische rijk was gekomen. Die heerschappij was vernietigd en vervangen door die der *Meden* en *Persen*. Nog was er geen schijn van verlossing voor het volk. Ten dien aanzien bleef 't donker als de nacht. Het peinzen daarover kon aanleiding geven tot onderscheidene berekeningen, van waar men het begin der 70 jaren moest rekenen. Er waren drie verschillende wegvoeringen geweest. En zoo men bij de tweede of derde aanving te tellen, ontbraken er nog vele jaren aan het zeventigtal. Sommigen zullen daarin voedsel gevonden hebben

(1) Hoofdstuk IX: 1-19. (2) Jeremia XXV: 10, 11.

voor de ongeloovige vraag; “waar blijft de belofte zijner toekomst?” Anderen zullen er geweest zijn, die zich in het vreemde land zóó goed konden schikken, dat zij *Jeruzalem* en den tempel gemakkelijk konden missen, als het hun maar wél ging. Maar eenen DANIEL dreef juist het nadenken daarover tot het gebed.

Wij moeten dat gebed onderscheiden van zijne gewone dagelijksche gebeden, die hij op drie gezette tijden voor God uitstortte. Immers hij zelf zegt: (1) „Ik stelde mijn aangezicht tot God, den Heer, om Hem te zoeken met het gebed en smeekingen, met vasten, en zak en asch.” Hij hield dus eenen plegtigen vast- en bededag, waarop hij de schuld des volks beleed, de regtvaardigheid van Gods oordeelen erkende, maar tevens den Heer smeekte om barmhartigheid. Geene ongeduldige klagt over het uitblijven der vervulling van Gods beloften kwam over zijne lippen, maar eene hartelijke schuldbelijdenis en verootmoediging voor God, waarbij hij zich zelven niet uitsluit. (2) Het was een gebed minder om de vrijheid en den bloei des volks, dan wel voornamelijk om de herstelling der godsdienst; „om des heiligen bergs wil mijns Gods.” (3) Dat hij het kon opteekenen was niet, omdat hij 't te voren had opgesteld. Dat is eene gewoonte van latere dagen, waarvoor bij het stille en afgezonderde gebed geen enkele geldige reden is aan te voeren. Neen! naderhand

(1) Vs. 3.   (2) Zie Vs. 20^a.   (3) Vs. 20^c.

heeft hij zich denkbeelden en gevoelens te binnen gebragt, die hem toen voor den geest hadden gezweefd, en onder de leiding van Gods Geest ze opgeteekend. Vooral om deze reden, omdat dit zijn gebed zoo spoedig verhoord, en met zulk eene heerlijke en voor alle eeuwen gewigtige ontdekking omtrent het Messiasrijk bekroond werd. (1) Maar ook, omdat hij wenschte, dat de denkbeelden en gevoelens, welke hij had over God en zijnen weg met zijn volk, en over de gesteldheid van zijne natie, meer algemeen mogten zijn. Het bewaren van dit en soortgelijke gebeden, onder het bestuur der Voorzienigheid, is als 't ware eene aanwijzing, in welk eenen geest en toon het bidden voor het volk moet geschieden zal het Gode behagen.

De taal des harten bindt zich niet aan kunstige orde. Er moet hier dus geene verdeeling gezocht worden, waarvoor de uitstorting des gevoels niet vatbaar is. De lezers van dit boekje zullen wel doen, als zij het gebed in hunnen Bijbel opzoeken en aandachtig nalezen.

De grootheid Gods moet den bidder voor oogen zijn, zal hij den afstand gevoelen tusschen zich en het Opperwezen. Maar ook van Gods trouw moet hij doordrongen zijn, zal hij niet twijfelende bidden. Daarom begint DANIEL, vs. 4: „Och Heere! Gij groote en verschrikkelijke, liever geduchte God, die het verbond en de weldadigheid houdt dien, die Hem

(1) Vs. 21—27.

liefhebben en zijne geboden houden. Terstond begint hij nu, in naam van en in vereeniging met zijn volk, de belijdenis van schuld. Hij stapelt woord op woord en bezigt zulke uitdrukkingen als regt geschikt waren, om het misdadige van hun gedrag zonder eenige bedekking aantewijzen, (vs. 5 en 6.) Ieder was gewaarschuwd, van den koning tot den geringsten onderdaan. Maar niemand had naar de stem van Gods dienstknechten gehoord. Afgoderij, minachting van de tempeldienst, geweld en onderdrukking, weelde en trotschheid, ontheiliging van 's Heeren naam en dag, bedriegelijk handelen met elkander: deze vooral waren de misdaden des volks, die inzonderheid bij JEREMIA en EZECHIEL met name genoemd worden, en waarvan verwaarloozing van Jehova's dienst het natuurlijk en onvermijdelijk gevolg was. Daarom die erkentenis van Gods gerechtigheid en van de beschaamdheid; die het gansche volk voegt; (vs. 7 en 8), zelfs ook de andere stammen, die tot het rijk van *Israël* behoorden en vroeger reeds door de *Assyriërs* waren weggevoerd. Het eenige uitzigt, dat het volk overbleef, de eenige grond van hope, waartoe het de toevlugt kon nemen, was Gods barmhertigheid, die door hunne zonden niet kon vernietigd worden; (vs. 9-10), De vloek en eed van den berg *Ebal*, aan het einde van MOZES leven uitgesproken over de overtreding der wet, door God hun gegeven, en waarop toen plegtig door al het volk *Amen* gezegd werd, (1) was nu vervuld (vs. 12-14).

(1) Deuteron. XXVII : 15 enz.

Na deze schuldbelijdenis en verootmoediging verheft DANIEL zijn hart in smeeking tot God om uitkomst (vs 15-19). Nog kon hij uit naam zijns volks God aanspreken als *onzen God*. Het verbond van hunne zijde mogt trouweloos verbroken zijn, de Heer had 't niet vernietigd. Dit gaf vrijmoedigheid, om met toenemenden aandrang verlossing af te smeeken, tot dat hij aldus eindigde: » *O Heere, hoor! o Heere, vergeef! o Heere, merk op en doe het; verdraag niet! om uws zelfs wil, o mijn God! want uwe stad en uw volk is naar uwen naam genoemd.*» (vs. 19).

§ 2. *Voortreffelijkheid van dit gebed en van den man, die alzoo bad.*

Reeds eene oppervlakkige nalezing van dit gebed deed ons het schoone en roerende er van gevoelen. Nog meer zullen wij dat beseffen, als wij er nog eenige oogenblikken over peinzen. De uitnemendheid van den bidder moet dan van zelve uitkomen. Wij bedoelen hier niet de fraaiheid van woorden, het welgepaste der uitdrukkingen. Veel minder nog de hooge vlugt der denkbeelden, welke wij hier aantreffen. 't Is alles hoogst eenvoudig, zelfs wordt vaak hetzelfde herhaald, Maar de denkbeelden, die er in heerschen; de zaak, die gewenscht wordt; de toon, waarop DANIEL 't ontboezemt, de grond waarop hij steunt, dit maakte zijn smeeken den Heer welgevallig.

Welke groote en heerlijke gedachten heeft hij van God, dien hij erkent in alle zijne volkomenheden! Hoe juist beschouwt hij het kwaad, dat hun was overgekomen! God had het over hen gebragt. Het was geheel regtvaardig. Het was overeenkomstig de bedreigingen der wet en de waarschuwingen der profeten. Met welk eenen helderen blik doorziet hij de gesteldheid van zijn volk! Het is algemeen, in de hoogste mate schuldig. Niets is er tot zijne versoening in te brengen. Mag de man niet voortreffelijk heeten, die in zulk eenen tijd, en onder zulke omstandigheden, zoo zuiver en waardig van God spreekt? Is DANIEL niet groot, dat hij zoo open schuld belijdt? Dat wordt schaarsch gedaan, al is men nog zoo schuldig. Het was ten minste bij DANIEL's tijdgenooten zoo. EZECHIEL teekent ons de weggevoerde Joden, zeggende: "de vaderen hebben onrijpe druiven gegeten. en daarom zijn de tanden der kinderen stomp geworden." (1) Met andere woorden: "wij worden bezocht om de misdaad onzer vaderen." Zoo sprak DANIEL niet.

En welk eene uitwerking hadden deze denkbeelden van DANIEL op de gevoelens van zijn hart? Zij veroorzaakten schaamte. Bij herhaling betuigde hij: "bij ons is de beschaamdheid der aangezigten." Hij is verlegen en heeft diepe smart over de schuld zijner natie. Hij sluit zichzelf niet uit, maar belijdt ook zijne zonden. Al had hij van zijne jeugd af

(1) Hoofdstuk XVIII: 2b.

God gediend, ach! hij gevoelde toch, hoe gebrekkig dat dienen vaak geweest was. Hoe meer licht, des te dieper inzicht. Hoe teederder het geweten, des te spoediger klopt het hart. Hoe naauwgezetter men zoekt te leven, hoe meer men zijn gebrek ontwaart en gereed is te erkennen. Wie kan zeggen: ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van overtredingen? De taal der verootmoediging is niet de taal der aanklagt van anderen, maar die van zich zelven. Dat wist DANIEL. En dit besef deed hem dan ook volkomen God regtvaardigen, en Hem de eere geven van al zijnen weg en zijn werk. Geene harde gedachten koesterde hij van God. Neen! juist de bezoeking over zijn volk versterkte zijn geloof en zijnen eerbied voor den Allerhoogste.

Maar wat begeert hij nu van den Heer? Vergeving van schuld en herstel van de vervallen godsdienst. Niet maar de slaking der banden, de wederkeering in het vaderland, de onafhankelijkheid der natie, en het terugkomen van vorigen bloei. Neen, voor DANIEL is het voornaamste en grootste punt van alles dat de dienst van Jehova hersteld worde en de tempel op *Sion* en in de hoofdstad *Jeruzalem*. Daarnaar ging zijn verlangen uit. Dat was hem boven alles dierbaar. Wat zou al het andere ook baten, zoo Jehova niet in hun midden was? Daarom wenscht hij de wegneming van den hoon, die Jehova *Israël's* God werd aangedaan. Hij wenscht de heiliging van 's Heeren naam voor

het aangezicht der volken en de handhaving van zijne eer. Wie herkent hieraan niet den waren vriend van God. die niet maar eigen welvaart zoekt, maar bij wien de eer van God en het belang der godsdienst hoofdzaak is?

En vestigen wij nu onze aandacht op den toon zijns gebeds. Hoe démoedig, ernstig en krachtig is deze niet? Hij kan bijna geene woorden vinden, om de schuld des volks naar waarheid af te teekenen. Telkens is het: "wij hebben gezondigd." Wij hooren hier de taal van eenen boeteling, die de roede kust en bijna te beschroomd is om hare opheffing te vragen. Zulk eene taal stort *hij* uit, die toen eene eere en grootheid genoot, zoo als hij niet hooger op aarde wenschen kon. Hij, die bekend stond als een getrouw dienaar des Heeren, en die deelde in Jehova's bijzondere gunst. Hij bidt en smeekt op eenen toon, als ware hij één der meest schuldigen en diepst vernederden. Dat mag bidden heeten. Dat is bukken voor God en zich in stof en assche voor Hem vernederen.

En op welken grond legt hij zijne smeekingen neder? Alleen op Gods groote barmhartigheid. Niet op 's volks verbetering, of op het goede dat nog bij hetzelfde gevonden werd. Van die zijde vindt hij niets, waarop hij zou durven hopen. (1) Wel was er bij velen der verstrooiden in *Babel* eene gunstige verandering ten goede gekomen. Menigeen

(1) Vs. 18^b.

was genezen van de afgoderij en door het lijden gelouterd. Er waren nog voortreffelijke dienaren des Heeren, als ZERUBBABEL, JOSUA en anderen. Maar daarop durft DANIEL zich niet beroepen. Hij pleit alleen op Gods barmhartigheid. Enkel genade roept hij in. Voorwaar! indien één gebed, een krachtig gebed des regtvaardigen mag heeten, dan was het dit. En dat 't veel vermogt, leert ons de uitkomst.

§ 3. *Opwekking om DANIEL te volgen.*

Voorbidding voor volk en vaderland, zou dat niet bij velen eene geheel onbekende zaak zijn, waarvan men het hooge aanbelang niet beseft, sommigen niet meer hooren willen, en waaraan men naauwelijks meer denkt? In vroegere dagen dacht men over de noodzakelijkheid en kracht van openbare en verborgene uren des gebeds, en der verootmoediging in tijden van bezwaar, voor het belang van volk en godsdienst geheel anders dan nu. Toen was 't gebed het eerste middel, dat men aangreep. Hoe velen zijn het thans geheel ontwend! Ach! waar het zoover met een volk gekomen is, dat het niet meer Gods aangezicht zoekt in het gebed, daar is het, als *Juda*, rijp voor den ondergang. Waar Gods bezoeking niet opgemerkt, zijne hand niet geëerbiedigd, zijn zegen niet gevraagd wordt, en men voor God zich niet verootmoedigt, daar is men diep, zeer diep gezonken.

De geheele Bijbel is vol opwekkingen, aanmoedigingen en aandrang tot het gebed. Hij is vol voorbeelden, die ons daarin zijn voorgegaan. Wij hooren daar een' ABRAHAM pleiten voor *Sodom*, een' MOZES en SAMUËL, DAVID en HISKIA, EZRA en NEHEMIA en anderen voor hun volk. Wij zien daar den Heiland zelven tranen storten en hooren Hem wenschen uitboezemen voor zijne verbasterde natie. Zouden wij zulke voorbeelden, door God goedgekeurd, niet navolgen?

Of zou wat DANIEL deed, geen christenplicht en roeping zijn? Hebben wij dan geene betrekking op vaderland en volk? Kunnen wij gezegd worden het lief te hebben, als wij zijn heil niet zoeken? En wie kan dat heil beschikken; wie tijden en stonden veranderen; wie het volk opbouwen of vernederen? Is het niet God, wiens het koninkrijk en de kracht is?

Of zou het bidden te vergeefs zijn? Is God dan niet meer [de Hoorder des gebeds? Zijn zijne beloften ingetrokken? En heeft Hij niet door alle eeuwen getoond zich te ontfermen op het gebed? Wat dunkt u, indien eens de vroomsten, de voornamesten, de voorgangers in staat en kerk, op wien bijzonder de verpligting rust, om voor anderen te bidden, zich vereenigden in 't ootmoedig gebed voor vaderland en volk; indien eens vele MOZESSEN, SAMUËLS en DANIELS zich daartoe met ernst en gezetheid afzonderden; zou dat den Heere niet welgevallig

zijn? Zou dat vereenigd gebed niet beantwoord worden door zijnen zegen? Zou 't niet een bewijs zijn, dat Hij over ons uitstortte den Geest der genade en der gebeden? En als nu het tegendeel plaats had, als men meende, dat 't niet meer noodig was God aan te roepen, dat men zonder bidden of verootmoediging, door eigen' wijsheid en kracht, door geld en vermogen het nationaal geluk kon bevorderen; als wij een volk werden, waarbij de algemeene erkentenis van Gods hoogheid en onze afhankelijkheid werd uitgewischt; zouden wij dan nog een christenvolk kunnen heeten? Zou JEZUS CHRISTUS, wiens naam wij dragen, wiens Evangelie wij kennen, en Die regeert tot heerlijkheid van God zijnen Vader, ons niet moeten overgeven aan het goeddunken van ons hart, en met het licht zijner genade niet van ons moeten wijken?

Of is er geen stof om te bidden? Wanneer was daaraan ooit gebrek? Is er in de gesteldheid des volks en in den weg, dien God met ons houdt, niet ten allen dage aandrang, om het gebed te vernieuwen? En hoeveel opgewekte godsdienstigheid er hier en daar ook moge gevonden worden, zou het niet altijd behoefte blijven, om met schuldbelijdenis en bede om vergiffenis te naderen voor Gods troon? Vooral als wij aan den arbeid van Gods liefde aan ons, onze vorderingen op den weg ten leven toetsen. Waar het verslagen en verbrijzeld hart ontbreekt, daar kan men God niet behagen. De

Fariseër mag roemen op zijne deugden, hij is een walg in de oogen des Heeren. Maar de tollenaar, met de hand op de borst en de bede om genade in het hart en op de lippen, die is Gode aangenaam. Hij gaat geregtvaardigd henen. Die zijne overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn. Maar die ze bekent en laat zal 't goede vinden. Het is met een volk als met iederen mensch. Men moet in de diepte komen, zal men verhoogd worden. Gode moet de eer gegeven worden door de waarachtige beken-
 tenis: „ik heb gezondigd.” Dan alleen is er vergeving. En nu, zou er ten dezen aanzien niet algemeen stof tot bidden zijn? De gelegenheid daartoe is er altijd. Als DANIEL gewacht had, tot dat er een plechtige boetedag in *Babel* was uitgeroepen, hij zou zeker te vergeefs gewacht hebben. Hij deed het maar in zijn eigen huis. Hij zocht maar voor zichzelf Gods aangezicht.

Zullen wij hem hierin navolgen, dan ook van hem geleerd, hoe te bidden. Niet de schuld verkleinen. Als men dat doet, is men nog niet in de ware verootmoediging. En toch, het gevaar daarvoor is groot, als men de Farizeeuwsche weegschaal gebruikt, door zich met anderen te meten. Neen! wij moeten het bestaan en gedrag des volks in verband brengen met hetgeen God daaraan deed, met het licht dat ons bestraalt, de bezoeken die over ons kwamen, de waarschuwingen die wij ontvingen. En als wij dat doen, zal het van zelve onze belijdenis

worden: „bij ons is de beschaamdheid der aangezichten.”

Ons zelve mogen wij daarbij niet voorbij zien. DANIEL beleed zoowel zijne eigene als des volks zonden. Deed *hij* dat, die uitstekende man, hoeveel meer reden hebben wij daartoe? Denken wij slechts na over ons gedrag voor God en menschen, over ons verkeer, de waarneming van ons beroep, het volbrengen van het ons aanvertrouwde werk, de inrigting van ons huis. Hoeveel zal er dan bij een onpartijdig onderzoek gevonden worden, dat tegen ons getuigt! Met ons zelve moeten wij aanvangen. Gewis, daar zal veel stof tot schuldbelijdenis zijn.

Laat ons vooral van DANIEL leeren 't meest om vermeerdering van godsdienstzin en godsvrucht onder ons volk te bidden. Ongeveinsde godsdienst des harten en des levens; het ware reine christendom, dat zich openbaart door liefde tot de waarheid, zooals zij in CHRISTUS is, door het leven voor Hem, die ons zóó uitnemend heeft liefgehad, door het wandelen zoo als CHRISTUS gewandeld heeft, en door de vrucht des geestes: zietdaar wat wij boven alles behoeven. Geen schijn, geene uitwendige godsdienstigheid, maar het innerlijke, het wezen der zaak. Welvaart van den staat, bloei van den handel en der middelen van bestaan, ook dit mogen wij wel van God afsmeeken. Maar 't mag het eenige en voornaamste niet zijn. Dat Gods naam geheiligd, dat JESUS CHRISTUS als onze ware Koning nationaal meer geëerd worde.

dat zijn Evangelie, zijne dienst, zijn dag meer onder ons in waarde gehouden worde, dat de reine waarheid onder ons bewaard, de zaligmakende kracht van het Evangelie meer geopenbaard worde, dat zondaars mogen worden bekeerd, en het koningrijk van CHRISTUS meer onder ons kome. Deze, mijne lezers, moet onze vereenigde bede zijn, waarin wij met ernst en ijver geduriglijk waken. Deze alleen bevordert 't waarachtig geluk van een volk.

En waarop zullen wij die bede gronden? Op onze gerechtigheid? Waar is die? Op het goede dan dat onder ons gevonden wordt? Kan 't opwegen tegen onze schuld? Zou 't proef kunnen houden in de oogen van Hem, die de geesten weegt? Ach! wie in zichzelf zijne hope zoekt, zijn gebed is een gruwel voor God. Daar is maar één grond. Het offer der verzoening eenmaal door CHRISTUS opgebragt. Die daarop steunt, zal niet bedrogen uitkomen. Alzoo dan gedurig den Heere aangeroepen voor vaderland en volk. Dan worden wij de stille weldoeners van anderen. Klagen over zedebederf baat niets. Maar het bidden tot God, die het booze kan uitroeijen, dat is het ware, het éénige hulpmiddel, God neemt er een welgevallen in. Het kan, het zal niet zonder zegen zijn noch voor ons zelve, noch voor anderen. De eeuwigheid zal 't openbaren, hoeveel goeds geschonken, hoeveel kwaads afgeweerd is op de smeekingen van hen, of dergenen, die als MOSES, SAMUEL en DANIEL voorbidders voor anderen

waren. De gebedsverhooringen van vroeger en later tijd, ook die wij zelven met ons land ondervonden, moeten aanmoedigen, om niet te vertragen. En is ons bidden gebrekkig en bevlekt, dan gezien op dien grooten en volmaakten Voorbidder, boven bij den Vader. Door zijne hand wordt de wierook onzer gebeden Gode welgevallig. Want Hij leeft om te bidden en is eene verzoening voor onze zonden.

VIERDE HOOFDSTUK.

DANIEL ALS DIENAAR VAN HET GODSRIJK.

Geheel de persoon van DANIEL en zijne lotgevallen stonden in verband met de bijzondere Godsregering over ABRAHAM's nageslacht, met het oogmerk van hunne afzondering, met de behoeften dier tijden, en met den voortgang en de uitbreiding van de ware godsdienst. Als wij in dat licht DANIEL's persoon, lotgevallen en geschiedenis beschouwen, krijgt alles een verheven, eerbiedwaardig en Godewaardig aanzien. Dan verwonderen wij ons niet over het vreemde en buitengewone, dat wij hier aantreffen, maar zien in alles eene wijsheid en goedheid, eene majesteit en heerlijkheid, welke ons aanbidden doet en versterkt in 't geloof aan Hem, Die onder alle beroeringen

der wereld en omwentelingen der rijken en staten, waakt voor zijn woord en eer, zijn werk op aarde voortzet, en zijnen raad volvoert.

Het opschrift boven dit hoofdstuk doet zien, dat wij nu DANIEL gaan beschouwen, als door Jehova gebruikt, om aan het rijk der waarheid de gewigtigste diensten te bewijzen. Zullen wij hem in dat licht ons juist voorstellen, dan moeten wij vooraf eenen blik werpen op:

DE GESTELDHEID EN BEHOEFTE DER TIJDEN, WAARIN
DANIEL LEEFDE.

Ieder weet, dat God ABRAHAM en zijn geslacht had uitverkoren, om onder hetzelfde zijne kennis en dienst te bewaren, en de groote beloften, die Hij tot heil der wereld had bekend gemaakt, te ontwikkelen en tot meerdere volkomenheid te brengen. Tot gewigtige cinden dus was het verordend. Uit het midden van dit volk moest eenmaal het licht der waarheid uitgaan en verspreid worden over de geheele aarde. Zou dat geschieden, dan moest het vrij blijven van de vermenging met andere volken, en God zich bijzonder aan hetzelfde openbaren. God deed dit op velerlei wijzen, door teekenen en wonderen, bijzondere uitreddingen en bezoeken; door zijne wetten en inzettingen te geven, en zijne profeten te zenden. Ter naauwernood werd de leer der waarheid door alle deze middelen onder dit volk be-

waard. Telkens liet het zich aftrekken van Jehova en overhalen tot afgoderij. Het rijk der tien stammen of van *Israël* was op die wijze spoedig rijp voor verdelging. Zijne ingezetenen werden gewan- kelijk weggevoerd naar *Assyrie*. Het rijk van *Juda* bleef langer verkleefd aan Jehova's dienst. Maar ten laatste werd ook daar het bederf algemeen. En terwijl het koninkrijk vernietigd, *Jeruzalem* verwoest, zijn prachtige tempel verbrand werd, werd het volk des lands naar *Babel* in ballingschap weggevoerd.

Zonderlinge weg des Heeren! Scheen het niet als of God zijn verbond vernietigd, en zijn volk geheel overgegeven had aan de magt en willekeur der menschen? Scheen het niet daarop te zullen uitloopen, dat alle nog overgeblevene sporen van de geopenbaarde en gezuiverde godsdienst nu ten eenenmale zouden uitgewischt worden, daar het volk verspreid was onder bijgeloovige afgodendienaars? Werd toch naar de denkwijze dier tijden, de magt eener Godheid berekend naar den voorspoed en zegen, die aan zijne vereerders te beurt viel; werd die God als zeer vermogend geëerbiedigd, die de wapenen van zijn volk deed zegevieren, en hun aanzien en hunne heerschappij deed stijgen; hoe moesten de heidensche volken dan wel denken over Jehova, *Israël's* God, wiens heiligdom was verwoest, wiens vereerders in slavernij waren weggevoerd? Zij moesten Hem beschouwen als onvermogend, om zijn volk uit de

hand der vijanden te verlossen. De trotsche *Babyloniërs* moesten hunnen afgod BEL als veel hooger in magt aanmerken als Jehova, die te *Jeruzalem* geëerd werd.

In die gesteldheid van zaken was het dus noodig, dat Jehova zijne eer voor het oog van *Israël* en de volken der wereld openlijk handhaafde; dat Hij den Joden, in ballingschap omzwervende, bewijzen van zijne zorg en voortdurende betrekking op hen be-toonde; en tevens, dat Hij zulke proeven van zijne grootheid en majesteit gaf, waardoor aan de afgodendienaars ontzag voor Hem werd ingeboezemd, de nietigheid der afgoden openbaar gemaakt, en de kennis van Hem als den Allerhoogste, boven alle dingen bevorderd en uitgebreid werd. *Babel*, werwaarts de dienaars van den ééinig waren God verdreven waren, moest nu ook de schouwplaats worden van de heerlijkheid Gods, even als in vroegere eeuwen *Egypte* geweest was. Maar het moesten geen strafgerigten zijn als daar, neen! buitengewone tusschenkomsten, naar de behoeften dier tijden. Openbaringen, namelijk, van God, als den eerbiedwaardigen, eeuwiglevenden, over alles heerschenden en alles besturenden. Tot bereiking van dit doel is DANIEL in des Heeren hand het groote werktuig geweest.

DANIEL'S PERSOON EN GESCHIEDENIS UIT DAT
OOGPUNT BESCHOUWD.

§ 1. *Zijn persoon.*

Van wege zijne persoonlijkheid was DANIEL uitnemend geschikt, om een werktuig te zijn, waardoor God groote dingen wilde daarstellen. In een land, waar het bijgeloof zijne sterkte vond in eene zoo genaamde verborgen wijsheid, waardoor men diepe geheimen kon uitvorschen, die voor andere menschen geheel verholten lagen, omdat dit het bijzonder voorrecht der ingewijde priesters en geleerden was; in een land, waar deze priesters en geleerden de raadslieden der vorsten, de uitleggers van den wil der Goden waren, waar zij door de vorsten met eere overladen, en door het volk, als de gunstelingen der Goden met den diepsten eerbied beschouwd werden; in zulk een land, moest de man, dien Jehova tot zijne bedoelingen gebruiken wilde, ook een wijze zijn, en in wijsheid alle anderen ver overtreffen. Dit bezorgde hem reeds van die zijde achting. Dit deed den naam van dien gevangen' Jood met roem bekend worden. Dit stelde DANIEL in de gelegenheid om invloed te verkrijgen op den eersten en voornaamsten stand des koningrijks.

De man, dien Jehova gebruiken wilde, moest ook zulk een vast karakter hebben als DANIEL. Daar-

door bleef hij onbesmet van de verleiding, die hem in de klasse der wijzen en aan het hof omringde. Daardoor bleef hij getrouw aan zijnen God en zijne godsdienst, en ijverde niet, als ELIA, met vuur en kracht tegen de afgodendienst, maar wist zich met stille waardigheid te onderscheiden van hen, die God niet kennen, zoodat ieder die zijnen wandel bespiedde, getroffen moest zijn door zijn beminnelijk karakter en zijne voorbeeldige godsvrucht. Moest dit niet de achting en eerbied voor hem vermeerderen bij allen, die hem omringden, en weldadig werken op zijn volk, waaraan hij ten voorbeeld strekte?

En hoe geschikt was ook de stand, waarin DANIEL geplaatst was, om Gods bedoelingen met hem in de hand te werken! Hij was aan het hof. Geen der vorige profeten had ooit zulk eene eere genoten, of was tot zoo hoog aanzien geklommen, als hij. De plaats was gevaarlijk, vol verzoeking. Maar door zijne godsdienst gesterkt en aan haar getrouw blijvende, kon hij nu werken wat in eenen anderen stand onmogelijk was. De achting en eer, die hij genoot, was van goed gevolg voor zijn volk. Hij was als 't ware hun beschermer en voorspraak bij hunne overheerschers.

DANIEL'S bestemming was geheel anders dan die van EZECHIEL, die ook onder de weggevoerden naar Babel behoorde. Deze bleef in het midden zijner broederen. Hij sprak voor hen zijne boetredenen

uit, bestreed hunne zonden, vermaande hen tot bekeering, en troostte hen met de Goddelijke beloften. DANIEL deed van dit alles niets. Wij hebben van hem niet ééne profetische leerrede. Hij is Jehova's profeet niet bij het volk, maar bij den troon. Zijne bestemming was de afgodische en trotsche monarchen ontzag en eerbied voor Jehova in te boezemen, hen tot goedwilligheid te stemmen jegens het gevangen volk, en de kennis van *Israël's* God onder den hoogen stand te verspreiden.

Wie bewondert niet de hooge wijsheid van God, die DANIEL tot dit doel uitkoos, en hem op die plaats en in die betrekking stelde, welke tot bereiking er van het meest geschikt was!

§ 2. *Zijne geschiedenis.*

DANIEL's wijsheid, godsvrucht en aanzienlijke betrekking zouden op zichzelf onvermogen geweest zijn, om Gods groot en heerlijk oogmerk te bereiken. Er moesten buitengewone en wonderdadige tusschenkomsten bijkomen. En deze vinden wij in zijne geschiedenis zoo opgeteekend, dat de Goddelijke wijsheid er schoon in uitblinkt, van wege de weldadige gevolgen, die er uit voortvloeiden.

Tot die Goddelijke tusschenkomsten behoort in de eerste plaats de merkwaardige droom van NEBUCADNEZAR. (1) De Chaldecuwsche wijzen, die zich be-

(1) Hoofdstuk II.

roemden op het uitleggen der droomen en de kennis van de verborgenheden der toekomst, konden den droom niet bekend maken, die aan den koning grootendeels ontgaan was, veel minder dien uitleggen. Zij getuigden dat alleen de Goden het eerste konden, wier woning bij het vleesch niet is. (1) DANIEL ontving op zijn gebed de ontdekking van alles. Hij komt tot den koning en verklaart hem, dat er een God in den hemel is, die de verborgenheden openbaart. Daarop zegt hij den droom en legt dien uit. Nu herinnert zich de koning dien volkomen. En de uitlegging prees zich aan door eenvoudigheid, natuurlijkheid en belangrijkheid, als ook door de waardigheid en verzekerdheid, waarmede zij werd voorgedragen. De koning valt neder, beschouwt DANIEL als een gezant van den God des hemels en zegt: „het is de waarheid, dat uwlieder God een God der Goden en een Heer der koningen is, die de verborgenheden openbaart.” (2) Zoo werd de nietigheid der afgoden in vergelijking van Jehova geopenbaard, DANIEL tot 's konings gunsteling verheven, en bij NEBUCADNEZAR groote gedachten van Jehova verwekt, die hem natuurlijk moesten dringen, om gematigd met de vereerders van dien God te handelen. Het was deze gebeurtenis, welke Jehova, als den Alwetende openbaarde; en aan DANIEL en zijn volk toonde, dat Hij de Hoorder was des gebeds, die ook in *Babel* nabij was aan degenen, die

(1) Hoofdst. II: 11.

(2) Hoofdst. II: 47.

Hem aanriepen. En dat dit geschiedde door middel van eenen droom, was juist berekend naar de behoeften van die tijden. Nooit kon het bijgeloof meer aanschouwelijk beschaamd, en de nietigheid der wijzen meer ten toon gesteld worden dan langs dezen weg. Dat de droom niet aan DANIEL, maar aan NEBUCADNEZAR te beurt viel, was ook regt gepast. Anders zouden de wijzen niet zijn beschaamd, en de indruk en uitwerking er van op het hart van den Monarch niet zoo sterk zijn geweest als nu het geval was.

Eene nieuwe tentoonstelling der wijzen, en eene nog heerlijker openbaring van Gods grootheid en oppermajesteit, was het gevolg van eenen tweeden droom van NEBUCADNEZAR. (1) Een eigenhandig stuk van NEBUCADNEZAR, na zijne herstelling afgekondigd, deelt ons dit mede. Ditmaal was de droom niet ontgaan aan den koning. Maar ook nu waren de wijzen magteloos, om dien uit te leggen. Hun laatste roem, dat zij de beteekenis van eenen droom best konden aanwijzen, zoo zij den droom zelven slechts wisten, moest hun ook ontnomen worden. DANIEL geeft de uitlegging, die nu den koning zelven betrof. Jehova zou hem diep vernederen, zoo lang tot dat hij bekende, dat de Allerhoogste heerschappij heeft over de koninkrijken der menschen en ze geeft, wien Hij wil. (2) Uit den raad, dien DANIEL aan den koning gaf (3), mogen wij op-

(1) Hoofdst. IV. (2) Hoofdst. IV: 25c. (3) Vs. 27.

maken, dat NEBUCADNEZAR, te voren vrij gematigd in zijne regering, thans met meer geweld begon te heerschen, en zijne onderdanen te verdrukken.

DANIEL's voorspelling kwam uit na verloop van een jaar. (1) En wat dit alles bij NEBUCADNEZAR uitwerkte, verkondigt ons zijn eigen mond. (2) Dat was eene nieuwe, zinnelijke, krachtig werkende openbaring Gods voor den koning en diens volk, dat Jehova de alleen magtige is, voor wien de magtigste vorsten niets zijn. Wat moest zulk eene gebeurtenis niet uitwerken in het gansche koninkrijk!

Nimmer had men eenen vorst gekend zoo groot in magt en heerschappij als NEBUCADNEZAR. Maar dieper vernedering ook was er niet te bedenken, dan het wilde dier gelijk te worden, en op te houden een redelijk mensch te zijn. Van mond tot mond moest dat geval verbreid worden door het geheele rijk, en iedereen verbazen en ontrocen! Niet zonder voorafgaande aankondiging moest het den koning overkomen, opdat men weten zou door wien en waarom 't hem bejegende. DANIEL moest 't hem bekend maken, een jaar te voren, toen er nog geen schijn of schaduw was, dat zoo iets gebeuren kon, in den naam van Jehova en als een oordeel Gods. Door het geschrift des konings moest het bij alle onderdanen bekend worden; een geschrift dat eene belijdenis inhield ter eere van Jehova, uit den mond van eenen Heiden, den koning zelve.

(1) Vs. 28—33.

(2) Vs. 34—37.

Zoo werd de kennis van den ééinig waren God onder de Heidenen verbreid, ontzag voor Hem opgewekt, de Jood versterkt in zijn geloof, en een geweldige slag toegebracht aan het bijgeloof en de afgodsdienst. Zulk eene geschiedenis is de hooge Godsregering waardig. DANIEL werd door de uitlegging des drooms een heerlijk werktuig in Gods hand, om de belangen van de godsdienst onder Jood en Heiden te bevorderen.

Ook onder BELZAZAR handhaafde DANIEL Gods geschonden' eer op eene treffende wijze. (1) Wie kent niet het gebeurde in den laatsten nacht van het leven diens dartelen konings? Wie niet die hand aan den muur, welke daar onleesbaar schrift ter nederstelde, terwijl de vorst met zijne rijksgrooten zat te brassen en te zwelgen? DANIEL moest weder komen, om het schrift te verklaren, andermaal tot beschaming van *Babel's* wijzen. Hij leest het schrift, zeker op zulk eene wijze dat iedereen overtuigd kon zijn: „Ja, dat is er geschreven.” In dienzelfden nacht werd het geschrevene vervuld. BELZAZAR werd gedood, de Babylonische heerschappij vernietigd. Wat dit gewerkt heeft, wordt ons niet gemeld. Alleen dat DANIEL de derde heerscher werd in het koninkrijk. In de eerste verwarring van dien nacht kon 't wel niet anders uitwerken, dan de overtuiging: wat DANIEL gezegd heeft, is de waarheid. Maar bij later nadenken er over, moest het bij de afgodendienaars ontzag

(1) Hoofdst. V.

voor Jehova vermeederen, en hen voor altijd weêrhouden, om zijnen naam te ontteeren. Aan allen, wien het te weten kwam, moest het God doen kennen, als den Opperheer, die zijne bedreigingen vervult, en door wiens bestel het Babylonische rijk was vernietigd. Het moest DANIEL als een merkwaardig persoon, DANIEL'S God in zijne grootheid terstond kenbaar doen worden aan den nieuwen vorst. DARIUS toch moest het spoedig hooren, en daardoor den God van *Israël* leeren onderscheiden van de nietige afgoden der *Babyloniërs*. Dit baande den weg, om DANIEL bij den Medischen vorst in hoog aanzien en groote gunst te doen geraken.

Tot de Goddelijke tusschenkomsten, waarvan wij hier spreken, behoort ook DANIEL'S verlossing uit den leeuwenkuil. De geschiedenis er van kennen wij reeds uit het voorgaande. Hoe die verlossing der Godheid waardig was, blijkt uit hare heerlijke gevolgen. Zij openbaarde God in zijne onbegrensde magt en in zijne getrouwe zorg voor zijne opregte vereerders. DANIEL gered en zijne vijanden omgekomen. Hoe moest dat werken op *Babyloniërs*, *Meden*, *Persen* en *Joden*! Hoe gezegend was de invloed er van op DARIUS, blijkens het edict, dat hij liet afvaardigen! (1) Nog was het wel eene onvolkomene erkentenis van Jehova's grootheid, en geenzins de belijdenis, dat Hij de éénig ware God is; maar de betuiging is toch vrij sterk, sterker dan

(1) Hoofdstuk VI: 26-28.

de vorige van NEBUCADNEZAR. Zoo werd DANIEL en zijn volk in eere en aanzien gebragt bij de grondvesting der Perzische Monarchie! Zoo een straal van licht onder de Heidenen verspreid, die hen moest begeerig maken, om met dat volk en hunne Godsdienst meer bekend te worden! Zoo werd de uitbreiding van de ware Godsdienst bevorderd!

En als wij nu alle deze gebeurtenissen nog eenmaal ons voor den geest brengen, hoe geschikt blijken zij ons dan voor de Joden, om hen te overtuigen, zoowel van der afgoden nietigheid, als van Jehova's grootheid, en Diens zorg voor hen! Hoe geschikt, om de overheerschers der *Joden* te betugelen, hunne vijanden ontzag in te boezemen, hunne besmetting onder vreemde natiën voor te komen, hunne instandhouding te bevorderen, en de stralen van Jehova's kennis te verspreiden onder de Heidensche volken. Van daar, dat sedert dien tijd de leer en de schriften der Joden meer bekend, de beginselen van toenadering der Heidenen tot de kennis van den éénig waren God meer bespeurd werden, en de naam van DANIEL eenen geruimen tijd in het Oosten met lof en eer is bewaard gebleven.

Zoo staat die edele man dan voor ons, als een gezant en getuige van God in 't midden der vernederde natie. Zijn godvruchtig voorbeeld en weldadige invloed werden, van het begin tot het einde

der ballingschap, dienstbaar gemaakt aan het heil des volks, en aan de bereiking der heerlijke oogmerken van de hooge Godsregering.

GEWIGT VAN HET ONTVOUWDE OOGPUNT VOOR
ONZEN TIJD.

Het oogpunt, waaruit wij DANIEL beschouwden, schijnt alleen van aanbelang voor zijne tijdgenooten, maar niet voor ons, die in geheel andere tijden en betrekkingen leven. Immers wij aanschouwen thans zulke buitengewone tusschenkomsten niet. Onder ons leven niet zulke profetische mannen, als DANIEL was. Bij een weinig nadenken echter is ook hier gewigtig onderwijs op te zamelen.

Gelijk toen Gods grootheid en heerlijkheid in het buitengewone openbaar werd, zoo ook nu nog, in den gewonen weg der Voorzienigheid. Beschaming der wijzen; vernedering der trotschen; het onverwacht omkomen van vermetelen; het redden en verlossen van zijne getrouwe dienaars; de verhooring hunner gebeden; Gods zorg voor de belangen der zijnen. Worden deze proeven van Gods voorzienigheid niet nog aanschouwd? O, ieder, die slechts de wegen des Heeren aandachtig gadeslaat, zal ze nog opmerken. God regeert nog naar dezelfde grondregels en met de eigene bedoelingen, als in DANIEL'S tijd. De wijze, waarop Hij dat betoont, moge onderscheiden zijn; het onderwijs is toch het-

zelfde. Laat ons dan met eerbied en ontzag voor dien God vervuld zijn! Zoeken wij bij Hem onze toevlugt en bescherming? Trachten wij naar zijne vriendschap! En dat wij het ons eene eere rekenen onder zijne dienaars en vereerders te behooren! Krachtig en dringend spreekt vaak de stem der Voorzienigheid in de gebeurtenissen des tijds, in de waarschuwendende zoowel als opwekkende voorbeelden, die ons omringen, in de lotgevallen die ons bejegenen. Wel is er dikwijls in het bestuur des Heeren veel onleesbaar schrift, dat geen sterveling aan deze zijde des grafs kan verklaren. Wel komt thans geen DANIEL om, met profetisch gezag, en door den Geest der openbaring geleid, het duistere in Gods beschikkingen ons op te helderen. Maar het zedelijk onderwijs in zijne wegen is niet zoo moeilijk te vinden, wanneer wij zijne daden beschouwen bij het licht der Openbaring, die wij ontvingen. Meermalen is er in het binnenste van den mensch eene stem, die, als DANIEL, tot hem zegt: "dien God, in wiens hand uwe adem is en bij wien alle uwe paden zijn, hebt gij niet verheerlijkt;" "gij zijt gewogen, maar te licht bevonden." Geene wonderen en teekenen behoeven er te gebeuren, om de heerlijkheid van den onzienlijken God te doen aanschouwen, onze afhankelijkheid en nietigheid te laten gevoelen, ons af te schrikken van allen waan en zelfverheffing, en ons te leeren, dat, zoo God voor ons is, niemand iets tegen ons kan uitrigten; maar ook, dat,

als Hij tegen ons is, geene wijsheid, geen rijkdom, geene magt ons kan behoeden.

Wat moet dit bij ons uitwerken? Wat anders en wat meer dan het bij NEBUCADNEZAR en DARIUS uitwerkte? Beider belijdenis was schoon, ja strekt tot beschaming van velen, die meer licht hebben. In het Christendom zijn er, die in alles wat gebeurt, Gods hand niet erkennen willen, maar het verklaren uit natuurlijke oorzaken. NEBUCADNEZAR en DARIUS zullen 't verdragelijker hebben in den dag des oordeels, dan de zoodanigen. Maar indien gij, in hetgeen gebeurt, de hand des Heeren eerbiedigt en daardoor getroffen wordt; meent niet, dat dit genoeg is! Bij die beide vorsten bleef het bij hunne belijdenis. Zij kwamen zelve niet tot erkentenis en vereering van God. Uwe belijdenis moet christelijk zijn; zoo dat gij den Bestuurder der wereld erkent als den God en Vader van onzen Heer JEZUS CHRISTUS, die door Hem alles regeert, en door zijne leidingen ons tot zich wil terugbrengen, van de zonde reinigen en voor den hemel toebereiden. Uwe belijdenis moet niet kortstondig zijn, maar duurzaam, en iets nalaten voor uw hart en voor uw leven. Als God spreekt in de lotgevallen van ons volk of van ons zelve, dan mogen wij niet voortgaan, een ieder op den weg, die hem goeddunkt. Anders wordt Gods doel niet bereikt. Neen! wij moeten dan van de ijdele dingen ons bekeeren tot den levenden God; Hem zoeken met

ons gansche hart; Hem door 't geloof in JEZUS CHRISTUS verheerlijken, en ons vertrouwen geheel aftrekken van het schepsel en alleen stellen op Hem. Dat is onze roeping. Dat zal onze wijsheid zijn.

Maar dan ook met moed en geloof Gods wegen gadegeslagen, vast verzekerd dat het oogmerk Gods in zijne regering altijd is, om de belangen zijner gemeente te bevorderen! Zonderling was de weg dien God in DANIEL's dagen hield met de wereld en met *Israël*. De tempel verwoest, het volk verbannen, geene offers meer ontstoken voor Jehova, de aarde vervuld met tempels en altaren voor de afgoden, niet één heiligdom gewijd aan den éénig waren God. Voorwaar, donker bestuur der Voorzienigheid! Maar in die duisternis schieten nu en dan heerlijke lichtstralen, welke toonen: Jehova leeft; Hij regeert; Hij denkt aan zijn verbond; Hij heeft zijn volk niet verlaten. God bedient zich van de afgodendienaars zelve, die willens of onwillens aan zijne bedoelingen moeten dienstbaar zijn. De wijzen moeten hunne onkunde belijden en voor DANIEL zwijgen. De krankzinnigheid van NEBUCADNEZAR, de dood van BELZAZAR, de veroordeeling van DANIEL naar den leeuwenkuil, dit alles zijn middelen in Gods hand, om de vijanden te beschamen, en de eer zijns naams te bevorderen. Des volks vernedering moet dienen om het te zuiveren en tot Jehova terug te brengen. Zulk een God is waar-dig, dat wij Hem de zaak der waarheid en des

christendoms gemoedigd toevertrouwen. De koningen der aarde hangen in leven en dood, in verstand en ondernemingen, geheel van Hem af. De wijzen der wereld kan Hij vernederen met alle hunne aanslagen. De omwentelingen der staten staan ter zijner beschikking. Niemand kan zich tegen Hem verheffen, zijnen raad verijdelen, zijne hand afslaan. Wel kan er veel gebeuren, als zij die gezegend zijn met het licht van Gods kennis, de duisternis liever hebben dan het licht en zijn woord en zijne dienst vermaden, even als het Joodsche volk in die dagen. Wel kan God dan hunne verdrukking gedoogen. En of men al zegt: des Heeren tempel, des Heeren tempel, is nog onder ons, God is niet gebonden aan *Jeruzalem* en tempel. De kandelaar kan geweerd worden van de plaats, waar hij nu staat en elders worden overgebracht. Er kunnen 70 jaren voorbijgaan, eer die donkere weg helder wordt. Maar Gods waarheid en trouw worden nooit gekrenkt. Alle dingen maakt Hij schoon op zijnen tijd, en nimmer verlaat Hij, die hem zoeken. Zijne gemeente is Hem altijd dierbaar, ook in den staat der bedorvenheid en vernedering. Hij, door wien God regeert, heeft zijn bloed voor haar gestort. Hij kan alles dienstbaar maken aan het volbrengen van het welbehagen, dat door zijne hand, hoe weinig men 't ziet, toch ongemerkt en gelukkig voortgaat, tot dat Hij alle zijne vijanden zal gezet hebben tot een voetbank zijner voeten.

Gelukkig hij, die als DANIEL door God gebruikt wordt, als een middel om zijnen raad te volvoeren. DANIEL heeft lang geleefd, veel ondervonden, maar niet te vergeefs geleefd, en zich zelven niet overleefd. Hij was een licht en voorbeeld voor allen, die Hem omringden. God stelde hem tot zegen, meer, dan hij zelf wist of toen zien kon. Mogten er zulke DANIELS aan de hoven der vorsten en op de scholen der wijsheid verwekt worden, door welke God veel goeds stichte voor de gemeente en de zaak des christendoms! Mogten allen, die met DANIEL God dienen, zich bevljtigen, om in den hoogen of lagen stand, waarin zij geplaatst zijn, door woord en voorbeeld ten zegen te zijn! In elke betrekking is eenig nut te stichten. En als ieder maar deed, wat zijne hand vindt, om te doen, er zou veel kunnen geschieden. O, mogten allen, wien Gods zaak en eer ter harte gaat, zich daarop toelleggen! Het is het oogmerk, waartoe God ons leven spaart, en ons nog op aarde doet blijven. Als wij in onze graven rusten, kunnen wij op de levenden niet meer werken, zoo dan, gewerkt terwijl het dag is! De nacht komt, waarin niemand werken kan (1).

---

1) Joh. IX: 4^b.

VIJFDE HOOFDSTUK.

DANIEL ALS GRIJSAARD BIJ ZIJN STERVEN.

Indien ons de laatste oogenblikken van DANIEL'S leven en de wijze van zijnen uitgang uit deze wereld beschreven waren, wij zouden ons met genoeg verzamelen om zijn sterfbed, en het einde van dezen getrouwen dienaar des Heeren ons vertegenwoordigen. Maar niets wordt ons hiervan gemeld. En nu door onze verbeelding te willen aanvullen, wat de geschiedenis verzwijgt, zou eene dwaze en vermete poging zijn. Toch wilden wij den man, dien wij leerden kennen en hoogachten, volgen tot aan zijnen dood, en daar afscheid van hem nemen, waar hij zelf de wereld vaarwel zegt. Het slot van zijn geschrift (1) verplaatst ons in de nabijheid van zijn dood. Een Engel voorspelt daar zijn naderend einde. En als wij, wat daar tot hem gezegd wordt in verband brengen, met hetgeen wij weten van zijnen persoon, leven, tijd en omstandigheden, kan ons dit ten leiddraad verstrekken, om de belangrijkste bijzonderheden ons te vertegenwoordigen, zonder aan ijdele gissingen toe te geven.

Wij vinden in de drie laatste hoofdstukken van DANIEL'S boek eene voorspelling, door eenen Engel aan hem gedaan in het derde jaar van KOBES, den koning der *Perzen*, toen DANIEL waarschijnlijk reeds

(1) Hoofdstuk XII: 13.

den hoogen ouderdom van ruim 90 jaren bereikt had. Het was de laatste profetie, welke hij ontving. Zij had betrekking op de toekomstige lotgevallen van het Perzische en Macedonische, vooral van de Egyptische en Syrische rijken en hunnen invloed op den Joodschen Staat. Het eindelijk slot van alles zou zijn, de herleving van den staat, de verlossing des volks, en de onsterfelijke eer der aan God getrouw geblevene dienaren. Aan het einde der hemelsche aankondiging neemt de Engel als 't ware afscheid van DANIEL en maakte hem zijnen haast nabij zijnden dood bekend. In rust en vrede zou hij sterven, en met vol vertrouwen mogt hij de toewijzing en beslissing van zijn lot verwachten aan het einde der dagen. De Heer zou 't over hem beschikken, naar zijne wijsheid, goedheid en trouw.

Kort hierna is DANIEL zeker gestorven. Waar en hoe, weten wij niet. Alleen dit weten wij, dat DANIEL wel den dageraad der herstelling van zijn volk beleefd heeft; maar niet is wedergekeerd naar het vaderland. Immers zijn naam wordt onder de teruggekeerden niet vermeld, hetgeen zeker anders het geval zou geweest zijn. De redenen van zijn blijven in *Babel*, liggen waarschijnlijk òf in zijnen hoogen ouderdom, òf in de betrekking, die hij bekleedde, niet in gebrek aan belangstelling voor de zaak, of in gebrek aan liefde voor zijn vaderland. In *Babel* dus is hij gestorven. En dat heengaan uit deze wereld willen wij nu, volgens hetgeen wij

daar kortelijk opmerkten, wat breeder beschouwen.

EERSTE AFDEELING.

MERKWAARDIGE OOGPUNTEN, WAARUIT DANIEL'S
HEENGAAN VAN HIER OVERWOGEN KAN WORDEN.

§ 1. *Hij stierf in hoogen ouderdom.*

Meer dan 90 jaren was hij oud. Dit was een voorregt voor hem en een zegen voor zijn volk. Niet altijd is het een voorregt lang te leven. Als men zijne dagen in verdriet en jammer moet slijten, weinig of geen nut aan anderen kan aanbren- gen, en voor zich zelven niet geoefend wordt. Als men daar staat als een onvruchtbare boom, die nutteloos zijne plaats beslaat, dor en dood is, zonder bloesem of vrucht. Of als men afgewerkt en afgeleefd, voor geen genot des levens meer vat- baar, met verstompte zintuigen, uitgeput naar lig- chaam en geest, suft en slaapt, slechts dierlijk leeft, en voor zijn werk, zijne betrekking in de wereld als 't ware reeds dood is. Neen zulk een ouderdom is niet begeerlijk. Wij mogen dien rang- schikken onder de wijze, maar voor ons verborgene bestellingen der Voorzienigheid; maar als voorregt en zegen kunnen wij dien niet beschouwen. Doch zoo was 't niet met DANIEL. Tot het laatste zijns levens bleef hij in staat tot den gewigtigen post, waarin hij als staatsman bij den koning en als

profeet van God gesteld was. In zijn zes of acht en tachtigste jaar verhief hem DARIUS tot grootvizeer van zijn rijk, wisten zijne vijanden geen' aanklagt van verzuim of ontrouw tegen hem, en kon hij met moed en kracht den leeuwenkuil intreden.

Maar was het voor DANIEL wel een voorregt, in een vreemd land, te midden van afgodendienaars, onder vele beproevingen zoo lang te leven? Gewis; want juist daardoor kon hij veel leeren en veel nut doen, hetgeen hem niet zoo mogelijk zou geweest zijn in zijn vaderland, in eenen anderen kring, en bij een' korter' leeftijd. Wat had hij gedurende meer dan 70 jaren in *Babel* niet al gezien en beleefd! Hoe veel ook geleerd door de openbaringen, die hem te beurt vielen, van Gods opperheerschappij over alles, van de lotgevallen zijns volks, van de groote wereldgebeurtenissen tot in de verre toekomst en van den Messias! Wel was alles nog met veel donkerheid omgeven. Maar voor zulk een wijs, diepdenkend en vroom man als DANIEL, was het gewigtig onderwijs en verblijdend licht. Ook van hem inzonderheid geldt, wat PETRUS schreef: (1) „dat hij onderzocht heeft op welken en hoedanigen tijd, de Geest van CHRISTUS, die in hem was, beduidde en te voren getuigde het lijden, dat op CHRISTUS komen zou en de heerlijkheid daarop volgende.” Juist de laatste jaren zijns levens waren in dit opzigt de gewigtigste en meest verblijdende. Toen

(1) 1 Brief, Hoofdst. I: 11.

ontving hij de duidelijkste ontdekkingen. Toen ondervond hij de meest wonderbare verlossing. Toen zagen zijne oogen het einde van de vernedering zijns volks. Hij moest het als een voorregt rekenen, zoo lang gespaard te zijn, dat hij de eerste karavaan zijner broederen zag optrekken naar het land zijner vaderen, en dat hij uit den mond van een Heidensch vorst het bevel vernam, om voor Jehova den God *Israëls*, als den God des hemels, te *Jeruzalem* eenen tempel te bouwen.

En welk een zegen was zijn lang leven voor zijn volk! Gedurende al den tijd der ballingschap stond hij, als de man Gods, aan de hoven der vorsten, die de Joden beheerschten; als de roem van het geslacht der Joden; als het voorbeeld zijner natie; als de voorspraak harer belangen; als de handhaver van Gods eer. Waar was zulk een tweede DANIEL te vinden, indien hij eens vroeger was gestorven? Neen, van het begin tot het einde der 70 jaren is hij onmisbaar. Maar zoodra die tijd voorbij is, houdt het belang van DANIEL's post en stand op aarde op. Het doel is bereikt, het werk afgedaan, hij sterft. Juist in de laatste jaren zijns levens heeft hij nog de grootste dienst aan zijn volk bewezen; want hij zal 't geweest zijn die aan KORES te kennen gaf, hoe hij in de heilige boeken der *Joden* was aangekondigd, als de man, die tot *Jeruzalem* zou zeggen: „Wordt herbouwd,” en tot den tempel: „Wordt gegrondvest.” (1)

(1) Esra I: 2 en Jesaia XLIV: 28^b.

§ 2. DANIEL *stierf met eer en roem.*

Men kan in hoogen ouderdom ten grave dalen en echter zichzelf ontfallen en overleven, zoodat het voor de nagedachtenis van zoo iemand beter geweest was, vroeger gestorven te zijn. Niet alzoo DANIEL. Hij had tot aan zijnen laatsten oogenblik gunst bij menschen en genade bij God. Zeldzaam, schier zonder voorbeeld is de eer en roem, welke DANIEL van alle zijden, gedurende zijn leven, mogt ontvangen. De roem zijner wijsheid schijnt in zijne dagen even zoo tot een spreekwoord geweest te zijn, als men te voren van SALOMO's wijsheid sprak. (1) Hoe vereerend was de getuigenis zijner onberispelijke getrouwheid, die zelfs zijne vijanden hem moesten geven! En wat zegt verklaring van vriend of vijand, als wij den Engel meer dan eens DANIEL hooren aanspreken als den bevoorregten vriend en lieveling des Heeren, en als de hooge God zelf bij EZECHIEL hem gelijk stelt met NOACH en JOB? (2) En nu, deze eer bij menschen, deze gunst bij God heeft hij behouden tot zijnen dood. En zij worden zoo veel te grooter, naarmate hij zelf nederiger bleef, standvastiger God diende, en nooit eenen stap deed, die streed met zijn geweten, om ze te verkrijgen of te behouden, ja zelfs liever zijn leven wilde opofferen, dan aan God ontrouw worden.

(1) Ezechiel XXVIII: 3a.

(2) Ezechiel XIV: 14.

§ 3. DANIEL stierf met onvervulde wenschen,
maar toch voldaan met zijnen God.

Hoe lang hij leefde, hoe groot zijne eere was, een man als hij moest bij zijnen dood meer dan éénen wensch onderdrukken. Zou hij niet verlangd hebben zijn vaderland weder te zien? Zou hij geene droefheid en spijt in zijn binnenste gevoeld hebben, dat hij moest achterblijven, toen duizenden zijner broederen met ZERUBBABEL en JOSUA aan het hoofd, optrokken uit het land hunner ballingschap? Zou het hem niet gesmart hebben, dat zijne beenderen niet bij die zijner vadersen mogten rusten, maar in het vreemde land tot zijne volken moesten verzameld worden? Ja, nu het morgenrood van de bevrijding zijns volks daagde, en zoo vele geheimen der toekomst hem ontdekt waren, zou hij nu niet den stillen wensch hebben gekoesterd: ware ik nog in gelegenheid den voortgang van het begonnen verlossingswerk te aanschouwen; en mogt ik in den voltooiden tempel te *Jeruzalem* Jehova door offers en gebed verheerlijken! Niets van dit alles viel hem te beurt. Als MOZES moest hij buiten *Kanaän* sterven. Maar hoezeer het onderdrukken dezer wenschen hem zelfsverloochening kostte, hij had toch reden, om met zijn lot tevreden te zijn en de hand zijns Gods over hem met dankzegging te erkennen. Wij verbeelden ons niet te veel, als wij ons DANIEL voorstellen, dikwerf en vooral in

de nabijheid des doods, nadenkende over den weg Gods met hem gehouden, en daarbij vol gevoel over de wijsheid, goedheid en trouw, waarmede de Heer hem immer vergezeld had. Nu zag hij veel opgehelderd, wat hem voormaals donker scheen. De terugblik op zijn leven moest zijn hart met lof en dank vervullen, en nu voldaan doen henengaan naar zijn einde. Hij had genoeg gezien, beleefd, geleerd, genoten en ondervonden op aarde.

§ 4. DANIEL *stierf in geloof en hope.*

Wij zijn er verre af, om te willen bepalen, welke mate van inzigten DANIEL gehad heeft in de leer der onsterfelijkheid en der opstanding. Maar dat beide hem bekend waren, durven wij wel boven bedenking stellen. De man, die van der jeugd af aan God getrouw was gebleven, was niet onbereid voor den overgang in de gewesten der eeuwigheid. Door het geloof in God had hij kloeke daden verrigt, en den meest geweldigen dood niet gevreesd. Wat moest hij dan niet verwachten, bij het einde zijns levens van dien God, welken hij kende als den eeuwiglevenden, den getrouwen, den belooner van die Hem zoeken? Was de leer der opstanding hem niet vreemd, de taal waarmede de Engel van hem ging (1), moest de hope daarop versterken. Het is de troost der onsterfelijkheid en der heer-

(1) Hoofdstuk XII: 13.

lijkheid, waarmede de Hemelbode DANIEL bemoedigde bij de aankondiging van zijnen nabij zijnden dood. Blijde was het uitzigt, dat hem geopend werd. Mogt hij het aardsche vaderland niet zien, een beter had hij gezocht en het wordt hem toegezegd. Daarom kon hij vertrouwen in den dood en met den heiligen dichter uitroepen: "Gij zult mij 't pad des levens bekend maken; verzadiging der vreugde is bij uw aangezicht, liefelikheden zijn in uwe rechterhand eeuwiglijk." (1) Was zijn leven Gode gewijd, zijn sterven moest gewin zijn. Als men 't van iemand verwachten mag, dan zeker mag men 't van DANIEL hopen: "dat deze voorganger, die er zoo velen geregtvaardigd heeft, blinken zal als de sterren des hemels. (2)

§ 5. DANIEL'S dood was noch voor zijn volk, noch voor de aarde een wezenlijk verlies.

Ware hij vroeger gestorven, zijn verlies zou niet te vergoeden zijn geweest. Maar nu zijn taak was volbragt, en hij wegens zijne jaren niet meer dat kon doen, wat een ZERUBBABEL en JOSUA voor het volk konden wezen; nu er aan het hof der Perzische monarchen geen profeet ter handhaving van Jehova's eer meer noodig was; nu was zijn dood geen verlies, evenmin als voorheen die van MOZES. En gelijk diens plaats waardiglijk vervuld werd,

(1) Ps. XVI: 11.

(2) Hoofdstuk XII: 3.

zoo werd ook voor *Juda's* volk gezorgd na DANIEL's dood, door den verstandigen EZRA, den moedigen ZERUBBABEL, den godvruchtigen JOZUA. Of zijn er wederom profeten noodig, dan weet God de HAGGAI's en de MALEACHI's te verwekken. Wordt er weder een getrouw en godvruchtig voorstander des volks aan het Perzische hof gevorderd, dan zal God eenen NEHEMIA gebruiken, om de belangen van volk en godsdienst te bevorderen. DANIEL's dood heeft wel zijn werk op aarde geëindigd, maar niet het nut zijns levens en den zegen van zijnen arbeid verbroken. Hij leeft, nadat hij gestorven is, in zijn geschrift. En het nut daardoor aangebragt, is welligt veel uitgestrekter, dan hij in zijn leven ooit heeft kunnen stichten. Zijne nagedachtenis bleef niet alleen in gezegend aandenken bij hen, die hem gekend hebben. Neen! ook zijne voorzeggingen hebben door alle tijden heen eenen onberekenbaren zegen aangebragt.

DANIEL staat daar in de geschiedenis, als het waardig voorbeeld voor hovelingen, staatslieden en ambtenaren. Hij staat daar als de profeet Gods voor koningen en vorsten, die hen leert, dat hunne troonen van God zijn, dat Hij de hoogmoedigen vernedert, en schenders van het heilige verdelgt, en de koningrijken der aarde uitdeelt aan wien Hij wil. Hij staat daar als de naauwgezette dienaar van Jehova in en buiten zijn huis, en als de held des geloofs, die God meer vreest dan de menschen.

Zoo is hij bekend geworden uit zijn geschrift. En wat zijne geschiedenis door alle eeuwen heeft uitgewerkt, dat zal de eeuwigheid openbaren.

TWEEDE AFDEELING.

LESSEN VAN LEVENSWIJSHEID EN VERTROOSTING WELKE DANIEL'S UITEINDE AANBIEDT.

Welligt zijn er onder de lezers van dit boekje, hoogbejaarden, die in de nabijheid des doods zijn gekomen. Voor u inzonderheid valt hier een en ander op te merken. Gij zijt met DANIEL hierin gelijk, dat uw leven boven dat van velen, door God is gespaard, dat gij in uwen tijd veel geleefd, gehoord, gezien en ondervonden hebt. Zestig of zeventig of meerdere jaren hebt gij op deze aarde verkeerd, onder veel meer licht en opleiding dan DANIEL. Wat is er van u geworden? Hoe is uw tijd besteed? Wat hebt gij geleerd? Waarin zijt gij geoefend? Wat nut hebt gij gesticht op de wereld? Zijt gij nu vervuld met vruchten van wijsheid en gerechtigheid, is het oogmerk Gods in u bereikt en hebt gij noch voor u zelven noch voor anderen te vergeefs geleefd? Ieder jaar, dat u boven anderen is toegeteld, is een jaar meerder geweest van Gods langmoedige versooning, een jaar meer ter uwer verantwoording. Zegt, is het met u: oud van dagen en grijs in zonden; of, oud van dagen en rijp voor de eeuwigheid? Is het

lang geleefd en veel verbeuzeld; of, lang geleefd en velen tot zegen geweest? Wat zegt gij van u zelve? Wat antwoord uw geweten op deze vragen? Misschien zal het met sommigen zijn, gelijk DANIEL tot BELZAZAR sprak: "dien God, in wiens hand uw adem is, en bij wien alle uwe paden zijn, hebt gij niet verheerlijkt." Zijt gij dan niets dan een oud, onwetend, onvernieuwd mensch, die, hoe menigmalen geroepen en gewaarschuwd, echter dusver naar de stem van uw God niet gehoord hebt; die maar geleefd hebt voor uw werk en genoeg, en u weinig bekommerd om het heil uwer ziel? Ach! hoe vol van medelijden moeten wij u dan aanzien, daar gij zooveel verzuimd, misdreven, verzondigd hebt. Daar staat gij nu, ouden! afgeleefd voor de aarde en ongeschikt voor de eeuwigheid. De schuld is verbazend groot. Wat verzuimd is, is niet in te halen. Wat misdreven werd, niet weder goed te maken. Gij zult eerlang te doen hebben met een alwetend, heilig en regtvaardig God. En als gij sterft zonder CHRISTUS, vervreemd van God, wat dan? Och, denkt er over na en zijt niet langer zorgeloos! De toorn Gods blijft op Hem, die den Zoon ongehoorzaam is, en zonder heiligmaking zal niemand God zien.

Wel is er raad voor u. Maar dan moet 't van nu af anders met u worden. Dan niet langer u zelve verschoond. Dan heden naar God en den Zaligmaker henen. Dan moet uw hard gebleven

hart verbrijzeld, en van stonden aan genade ter vergeving en de Geest ter bekeering gezocht worden. Er is geen tijd te verliezen. 't Is reeds zoo laat. 't Valt zoo zwaar voor een oud mensch, en 't gebeurt zoo zelden, als die jaren gekomen zijn, waarin 't gevoel verstompt, de vermogens verminderen, de liefde tot de zonde en de wereld zoo diep ingeworteld is. Maar aan Gods zijde is 't mogelijk. Voor den rijkdom zijner genade en de kracht zijns Geestes zijt gij nog niet te oud. Haast u dan! Eerlang wordt de deur gesloten.

Doch er zijn ook zeker ouden van dagen, die geheel anders gezind zijn, die God opregt gezocht hebben, en schoon gebrekkig en onvolkomen, echter in hunnen kring poogden getrouw te zijn aan den Heer en zijn woord. Hen zal het voorbeeld van den grijzen DANIEL zeker beschamen. Allen kunnen wel geen DANIELS zijn. In zijne eigene schatting was hij ook de man niet, die hij in de onze is. Maar zijn hart was opregt voor God en getrouw tot aan den dood. Dat is de hoofdzaak door alle tijden en bij ieder, die den Heere vreest. Gevoelt gij, dat er tusschen DANIEL en u een groote afstand is? Laat dit u aansporen, om nog aan den avond uws levens hem meer gelijkvormig te worden in ootmoed en trouw, in geloof en in de oefening, om een onergelijk geweten te verkrijgen voor God en de menschen. Beschouwt uit dat oogpunt de verlenging van u leven, als verlenging van uwen

leer- en werktijd op aarde. Verlangt niet te zeer naar uwen dood, want gij weet niet, waartoe de Heer op aarde u nog gebruiken wil, ten goede voor anderen of ten nutte van uzelf. Doet, wat uwe hand vindt om te doen, met al uwe magt. Bij het ééne talent komt getrouwheid zoowel te pas als bij de tien. De beker koud water wordt evenmin vergeten als grootere dingen, die men over had voor den Heer. Er behoort zoowel geloof in God toe, om standvastig te blijven in kleine beproevingen, als om met moed den leeuwenkuil in te stappen. 't Is niet altijd in dat groote en schitterende gelegen. Eenzaam dulden en lijden, in de stilte te verloochenen en getrouw in 't verborgene te zijn, wordt door den Heer zoowel opgemerkt, als wanneer een DANIEL op 't groote tooneel der wereld geplaatst, zulks voor aller oogen doen moet. Vergeet het niet, dat een gezegende ouderdom een voorregt is! Een langdurige arbeid op aarde en overvloedige gelegenheid, om geoeffend en gelouterd te worden, is toch eene zaak, waarvoor ieder bejaarde wel mag danken. Hoe hooger in jaren, des te meer mag wel 't gebed vermenigvuldigd worden, dat de Heer u beware om toch Hem getrouw te blijven tot den einde toe.

Tot den einde toe. Dat einde komt. Bij DANIEL was 't vrede. Hij stierf in geloof en hope. Op dit geloof, 't zij wij jong of oud sterven, in hoogen of lagen stand geplaatst zijn, op dit geloof komt

het ten allen tijde voor u en mij aan. Dat is de groote zaak, waaraan wij dagelijks te denken, waarnaar wij gedurig te streven hebben. De dood is voor de meeste menschen iets zoo treurigs en akeligs, dat zij het denkbeeld van sterven zoover mogelijk verwijderen. De gedachte er aan is onverdragelijk bij de beuzelachtige vermaken, die men najaagt, bij 't verkeerde en zondige leven dat men leidt en vooral bij de heimelijke, wel onderdrukte, maar toch niet geheel gesmoorde overtuiging, dat men onbereid is. Men vindt dus beter er niet aan te denken, de oogen af te wenden van dit punt, en ze op aangener voorwerpen te vestigen. Maar wie is zoo dwaas te meenen, dat door die verwijdering uit uwe gedachten, de dag des doods zelf zich zal verwijderen of minder akelig voor u zijn zal? Wie zoo handelt, slaat juist den weg in om dien dag met verdubbelde verschrikking vóór zich te zien. De mensch gaat naar zijn eeuwig huis. Het tijdstip komt zeker, waarop ook tot ons gezegd wordt: terug, o menschenkind! naar de aarde, waaruit gij genomen zijt! Dan is de zaaitijd voorbij, en de oogsttijd gekomen. Wat, indien er dan op den akker niets dan doornen en distelen gevonden worden; wanneer de voorbereiding niet in acht genomen, en het doel des levens niet bereikt is? Als de doodsklok slaat, moeten wij volgen, bereid of onbereid. Plegtige gedachte! Eenen DANIEL ontruste zij niet. Zij heeft geene verschrikking voor

hen, die als hij, God tot hunnen vriend en een wijs hart bekomen hebben. Dan is het graf eene zachte rustplaats der hope, en het einde dezes levens het begin van een verhoogd en beter leven. De dood mag dan ontrukken aan de aarde, hij opent tevens de poort des hemels. En al moet dan het ligchaam weder tot stof keeren, het geloof en de hope des regtvaardigen zien op den grooten dag der verrijzenis, waarin zij die CHRISTUS toebehooren, zullen opstaan ten eeuwigen leven. Voor de zoodanigen bestaat er geen dood. De prikkel is er uit weggenomen. Hij is een overwonnen vijand, die niet meer schaden kan. 't Is nu niet genoeg met eenen BILEAM te zeggen: "mijne ziel sterve den dood diens opregten, en mijn einde zij gelijk het zijne." (1) Dit baat niet, zoo 't slechts een voorbijgaande wensch is en niet den weg doet inslaan, die leidt tot zulk een sterven in vrede en zulk een zalig verrijzen. O wie deze wijze keuze nog niet gedaan heeft, hij doe haar nu, en verbinde zich terstond opregt en geheel aan de dienst des Heeren! CHRISTUS worde zijn leven, opdat eenmaal zijn sterven gewin zij! (2)

Hebben wij even als DANIEL wenschen, die wij gaarne op aarde nog vervuld zagen, of verlangen wij de uitkomst van deze of gene dingen te weten, welke te kennen ons in dit leven niet vergund is: o! dat wij ons daarover niet te zeer bekommeren.

(1) Nnm. XXIII: 10.

(2) Phil. I: 21.

Er sterft geen mensch, zonder dat er begeerten on-
 vervuld blijven. Maar er sterft ook geen dienaar
 des Heeren, zonder dat hij reden heeft, om voldaan
 te zijn met den weg, waar langs God hem geleid
 heeft. Er sterft geen opregte, of zijn einde is vrede,
 al komt er thans geen engel om hem te zeggen: „gij
 zult rusten en opstaan in uw lot aan het einde der
 dagen.” Wij hebben nog meer dan DANIEL: het
 woord van den Heer der engelen: „een iegelijk die
 leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven in eeuwig-
 heid.” (1) Christenen! bewandelt uw pad met dit
 geloof en in deze hope. Wacht op den Heer en
 houdt zijnen weg! Werkt zoo lang het dag is, wat
 nog door u kan gedaan worden! Maakt u gereed
 en houdt u bereid voor uw einde! Vertrouwt de
 beschikking over plaats, tijd en wijze van uwen
 dood, zoowel als uw lot in de opstanding aan Hem
 toe, die u dus ver geleid heeft met evenveel wijs-
 heid als goedertierenheid. Wat ons ook onbekend
 moge zijn nopens den staat en het lot in de toeko-
 mende wereld, dit weten wij, en 't is genoeg voor
 het geloof, dat de Heer zich wonderbaar zal betoonen
 in allen, die gelooven. Zij alleen zullen Hem zien
 en eeuwig bij Hem zijn. Zij beërven het koningrijk,
 dat hun bereid is van voor de grondlegging der wereld.

Wij staan aan het einde onzer beschouwing over

(1) Joh. XI: 26.

DANIEL. Nog eenmaal terug ziende op het bepeinsde, gevoelen wij eerbied voor den edelen man; wiens leven en lotgevallen wij ons te binnen bragten. Maar dieper en heilzamer indruk nog, wenschen wij dat de lezing van dit boekje moge achterlaten.

Lezers! mogt die lezing uw hart vervuld hebben met gevoelens van eerbied, bewondering en aanbidding voor Hem, die eenen DANIEL vormde en als zijn gezegend werktuig gebruikte! Mocht de wensch in u zijn opgekomen, dat veel van DANIEL's gemoedsbestaan u moge eigen zijn, of meer en meer worden! En zijn er door de hier en daar verspreide lessen in dit stukje, goede indrukken bij u te weeg gebracht, en goede voornemens bij u opgewekt; ziet toe, dat die niet verloren gaan! Wekt ze op door gedurig onderzoek van Gods woord en aanhoudend gebed! DANIEL is gestorven. Maar 't woord des Heeren door hem gesproken, blijft tot in eeuwigheid. De God van DANIEL is de Eeuwiglevende. Wat Hij toen was, is Hij nog. Hij geeft den wensch van allen die Hem vreezen. Hun bede heeft Hij nimmer afgewezen.

Komt! dat wij ons dan veel vereenigen in *deze* bede:

Vorm tot uw dienst ons hart, o heilig God!
 Dan zal in ons een vuur van ijver branden;
 Uw dienst alleen geeft onvermengd genot,
 En maakt ons vrij van droeve zondenbanden:
 Dan juichen wij in ons toekomstig lot,
 En stellen ons blijmoedig in uw handen.